

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

**”We are listening to you on the other side of the world”
– Rajoja ylittävä solidaarisuus Un violador en tu camino -
performanssissa Suomessa**

Noora Elisabet Pitkälä
Maisterintutkielma

Latinalaisen Amerikan tutkimus
Alue- ja kulttuurintutkimuksen
maisteriohjelma
Humanistinen tiedekunta
Helsingin yliopisto
Toukokuu 2022

TIIVISTELMÄ

Tiedekunta – Fakultet – Faculty Humanistinen tiedekunta		Koulutusohjelma – Utbildningsprogram - Degree Programme Alue- ja kulttuurintutkimuksen maisteriohjelma	
Opintosuunta – Studieinriktning – Study Track Latinalaisen Amerikan tutkimus			
Tekijä – Författare – Author Pitkälä, Noora Elisabet			
Työn nimi – Arbetets titel – Title ”We are listening to you on the other side of the world” – Rajoja ylittävä solidaarisuus Un violador en tu camino -performanssissa Suomessa			
Työn laji – Arbetets art – Level Maisterintutkielma	Aika – Datum – Month and year Toukokuu 2022	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages 57	
Tiivistelmä – Referat – Abstract			
<p><i>”Patriarkaatti tuomitsee ensihenkäyksestä mut / rangaistuksenani, on väkivalta kätketty,”</i> kajahti Kolmen sepän patsaalla joulukuussa 2019. Joukko latinalaisamerikkalaisia naisia toisti Helsingissä Un violador en tu camino -performanssin (suom. Raiskaaja tielläsi), joka syntyi Chilen Valparaísossa osana laajoja mielenosoituksia vuonna 2019. Las Tesis -aktivismiryhmän performanssia kopioitiin ympäri maailmaa useilla kielillä, ja eri käännökset toistivat aina saman viestin: naisten kokemaa seksuaalista väkivaltaa on osa yhteiskunnan valtarakenteita.</p> <p>Suomessa performanssin järjesti latinalaisamerikkalaisten feministien aktivistiryhmä La Red de Mujeres Finlandia. Tutkielmassa haastattelu kahden ryhmän jäsenen kanssa ja osallistuva havainnointi Suomen Un violador -performanssissa tarjoavat näkökulman siirtolaiskontekstissa tapahtuvaan transnationaaliseen feministiseen solidaarisuustyöhön. Tarkastelen teoriaohjaavan sisällönanalyysin menetelmin siirtolaisuuskontekstissa tapahtuvan feministisen aktivismin ja erityisesti Un violador -performanssin kokemusta. Tutkin <i>millaisia identiteetin ja kuulumisen kysymyksiä feministiseen aktivismiin liittyy siirtolaisuuskontekstissa? Millaisia motiiveja ja merkityksiä latinalaisamerikkalaisella feministisellä aktivismilla on Suomessa protestoidessa?</i> Lisäksi pohdin, miten <i>La Redin aktivismi ja Un violador -performanssi voidaan ymmärtää transnationaalisen feminismin ilmiönä?</i></p> <p>Paneudun tutkielmassa tunteiden merkitykseen feministisessä aktivismissä. Performanssi hahmottuu symbolisena solidaarisuuden eleenä, jolla osoitetaan tukea naisille ja feministeille Latinalaisessa Amerikassa. Performanssin osallistujat rikkovat tunnekuulttuurin normeja sekä naisina että maahanmuuttajina, ja luovat tilaa uudenlaisten tunnekuulttuurien muovautumiselle, tai ainakin hetkelliselle vapautumiselle normeista. Siirto-laisuuskontekstissa korostuvat transnationaaliset identiteetit ja kuulumisen neuvottelut, joita performanssin parissa käydään. Siirtolaisuuden, feminismin ja aktivismin intersektiossa avautuu analyyttinen monipaikantuneen feminismin muoto, jossa ammennetaan marginalisaation ja toiseutetuksi tulemisen kokemuksista. La Red de Mujeres Finlandian solidaarisuuteen perustuva aktivismi ei ainoastaan tarjoa tilaa omaehtoiselle identiteetin määrittelylle maahanmuuttajakontekstissa, vaan myös laajentaa feministisen ajattelun näkökulmia Suomessa.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords kulttuurintutkimus, aktivismi, siirtolaisuus, feminismi, latinalaisamerikkalaisuus, transnationaalisuus, kuuluminen			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Helsingin yliopiston kirjasto			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1. Tausta ja tutkimuskysymykset.....	1
1.2. Tutkimusaineisto.....	3
1.3. Keskeiset käsitteet ja tutkimusmenetelmät	6
1.4. Aiempi tutkimus	8
2. TUTKIMUKSEN TAUSTOJA	12
2.1. La Red de Mujeres Finlandia: Siirtolaisuuden ja feminismin intersektiossa... 12	
2.2. Un violador en tu camino -performanssin taustoja ja merkityksiä	17
3. PERFORMANSSISTA AKTIVISMIN MUOTONA	25
3.1. Tunnekuulttuurit muutoksessa	25
3.2. Yhdistävän performanssin vaikuttavuus	29
4. YLIRAJAISESTA FEMINISTISESTÄ SOLIDAARISUUDESTA.....	34
4.1. Performanssi transnationaalisenä ilmiönä	34
4.2. Transnationaaliset identiteetit ja feminismin monipaikantuneisuus	40
5. LOPUKSI.....	47
LÄHDELUETTELO	50
LIITTEET	58

1. Johdanto

1.1. Tausta ja tutkimuskysymykset

”Patriarkaatti tuomitsee ensihenkäyksestä mut / rangaistuksenani, on väkivalta kätetty,” kajahti ensi kertaa Helsingissä Kolmen sepän patsaalla joulukuussa 2019. Joukko silmänsä sitoneita, vihreisiin latinalaisamerikkalaisen feministisen liikkeen symboleina tunnettuihin huiveihin pukeutuneita naisia toisti vahvasanaisten hymnin ja koreografian, *Un violador en tu camino* -performanssin, joka oli muutama viikko aiemmin noussut viraali-ilmiöksi eri puolilla Latinalaista Amerikkaa. Seisoin kirjavassa joukossa sydäntalven pimentämällä kadulla, ja toistin sosiaalisessa mediassa jaetuista videoista tuttua rytmikästä hymniä ”Un violador en tu camino” ensin espanjaksi, ja sitten suomenkielisenä käännöksenä ”Raiskaa ja tielläsi”. Vaikka joukko oli pieni, noin 30 henkeä, ääni kajahti kirkkaasti pienellä aukiolla. Tunnelmassa saattoi aistia innostuksen olla osa performanssia, jonka olimme nähneet sosiaalisessa mediassa kiertävistä videoklipeistä jo kymmeniä kertoja, joka päivä uudessa paikassa ympäri maailmaa. Ilmaan purkautui jännitys, jota ohikulkijoiden kummeksuvat katseet olivat kenties lisänneet. Koreografian askeleet olivat uudet, ja sanatkin painettu mieleen vain pari päivää aiemmin. Esityksen jälkeen keräännymme läheiseen baariin ja puhuimme kokemuksesta, suomalaisessa mediassa vain vähän käsitellyistä mielenilmauksista Chilessä ja niihin liittyvistä brutaalista poliisiväkivallasta, ja kaikesta siitä, mikä oli kiihdyttänyt tämän puhuttelevan performanssin leviämistä.

Un violador en tu camino -performanssi syntyi osana Chilen vuoden 2019 valtavia mielenosoituksia, joissa vastustettiin kiihtyvää taloudellista epätasa-arvoa, kestäättömän suurien elinkustannuksien, julkisten palveluiden yksityistämistä ja perusterveydenhuollon heikkoa saatavuutta. Mielenosoitukset saivat alkunsa metrolippujen hinnankorotuksesta opiskelijoiden toimesta, ja johtivat perustuslain muutosprosessiin, jossa 30 vuotta aiemmin päättyneen diktatuurin lait halutaan uudistaa. Alkuperäiskansojen edustajilla ja feministisillä ryhmillä oli keskeinen rooli mielenosoitusten järjestämisessä. Useat rauhanomaiset mielenosoittajat joutuivat rajun poliisiväkivallan uhriksi, jonka Humans Rights Watch (2019) tuomitsi jyrkästi marraskuun lopussa julkaistussa raportissaan.

Un violador en tu camino -performanssi esitettiin ensimmäistä kertaa Chilen Valparaísossa. Feministisen Las Tesis -aktivismiryhmän performanssi sai heti muissakin kaupungeissa mielenosoituksiin osallistuneet aktivistit kiinnostumaan siitä. Performanssia alettiin toistaa ei vain Chilessä, vaan kaikkialla Latinalaisessa Amerikassa ja pian jokaisella mantereella. Esityspaikka muovasi performanssin kieltä ja sanavalintoja, mutta eri käännökset

toistivat aina saman viestin: naisten kokema seksuaalinen väkivalta on osa yhteiskunnan valtarakenteita. Raiskauksen uhreja syyllistetään samalla, kun valtiollisten instituutioiden toiminta ylläpitää asetelmaa, jossa tekijät jäävät ilman rangaistusta. ”Raiskaaja olet sä,” koreografiaa toistavien sormet osoittivat oikeustaloja, poliisivoimien päämajoja ja parlamenttitaloja kuudella eri mantereella, yli 50 eri maassa.¹ Un violador en tu camino -performanssi (tästä eteenpäin ”Un violador”) on popularisoitu versio argentiinalaisen tutkijan ja feministin Rita Segaton (2016) seksuaalisen väkivallan ja yhteiskunnallisten valtarakenteiden suhdetta käsittelevästä teoriasta, jonka sanoma koskettaa lukemattomia eriasteista väkivaltaa kokeneita naisia ympäri maailmaa.

Suomessa performanssin järjesti La Red de Mujeres Finlandia -niminen latinalaisamerikkalaisten aktivistien feministiryhmä yhdessä Solidaarisuutta Chilelle -järjestön kanssa. Haastattelin erästä kurssityötani varten vuoden 2020 alussa kahta performanssiin osallistunutta La Red de Mujeres Finlandian edustajaa aktivistiryhmän toiminnasta ja heidän kokemuksistaan Un violador -performanssiin osallistumisesta. Kurssin lopputyönä haastattelumateriaalista leikattu n. 20 minuutin podcast-jakso pakotti tiivistämään ja jättämään useita kiinnostavia haastattelumateriaalista esille nousevia teemoja tarkastelun ulkopuolelle. Tämä tutkielma antoi tilaisuuden palata tuohon haastattelumateriaaliin tarkemmin. Tarkastelen tutkielmassani La Red de Mujeres Finlandian jäsenten haastattelujen kautta siirtolaisuuskontekstissa tapahtuvan feministisen aktivismin ja erityisesti Un violador -performanssin kokemusta. Performanssin kokemuksen kautta paneudun tunteiden merkitykseen aktivismissa. Tarkastelen performanssia ja La Red de Mujeres Finlandiaa transnationaalina ilmiöinä, joihin liittyy kiinnostavia identiteetikysymyksiä ja kuulumisen neuvotteluja. Paneudun näihin aiheisiin haastattelumateriaalin sekä Un violador en tu camino -performanssin Suomessa toteutetun version kautta, kysymällä *millaisia identiteetin ja kuulumisen kysymyksiä feministiseen aktivismiin liittyy siirtolaisuuskontekstissa? Millaisia motiiveja ja merkityksiä latinalaisamerikkalaisella feministisellä aktivismilla on Suomessa protestoidessa? Lisäksi pohdin, miten La Redin aktivismi ja Un violador -performanssi voidaan ymmärtää transnationaalisen feminismien ilmiöinä?*

¹ Open Street Map -palvelun Geochicas-järjestön kartta performanssin paikoista sisältää 53 tietuetta, jotka on päivitetty karttaan 28.5.2021 mennessä. https://umap.openstreetmap.fr/es/map/un-violador-en-tu-camino-20192021-actualizado-al-2_394247#3/24.77/-26.02.

1.2. Tutkimusaineisto

Tutkielman aineisto koostuu haastatteluista, osallistuvasta havainnoinnista Un violador -performanssin Suomessa toteutetun ensimmäisen version yhteydessä ja tutkimuksen taustaa valottavista teksteistä La Red de Mujeres Finlandian blogissa. Keskeisin aineistomateriaali tutkielmassa on keväällä 2020 luotu haastattelumateriaali, jota käytin alun perin yliopistokurssin lopputyönä suoritettavan podcast-jakson luomiseen. Haastattelussa sovellettiin puolistrukturoidun teemahaastattelun menetelmää, jossa nimensä mukaisesti haastattelu keskittyy valittuihin teemoihin. Teemahaastattelu perustuu 1950-luvulta peräisin olevaan kohdennetun haastattelun (en. *focused interview*) metodiin. Kohdennetussa haastattelussa lähtökohtana on haastateltujen jaettu kokemus jostain tilanteesta, jonka prosesseja ja rakenteita tutkija tarkastelee etukäteen. Haastattelurunko syntyy tämän analyysin pohjalta tutkijan olettamista, yhteistä kokemusta määrittävistä piirteistä. Vaikka etukäteisanalyysi ja haastattelun kiintopisteet tulevat tutkijalta, haastattelun tarkoituksena on avata haastateltujen subjektiivista kokemusta tilanteesta. Teemahaastattelun vahvuus onkin sen verrattainen vapaus, jonka johdosta haastateltujen kokemukset, ajatukset ja tunteet tulevat kuuluviin. (Hirsjärvi & Hurme, 2008: 47–49.) Läpi tämän tutkielman tavoitteenani on vahva aineistolähtöisyys, jossa haastateltujen kokemukset sekä avaukset Un violador -performanssiin liittyvistä kokemuksista ja ilmiöistä ovat keskiössä.

Toteutin haastattelut toukokuussa 2020 koronapandemiatilanteesta johtuen sähköpostin välityksellä. Lähetin haastateltaville aihetta kartoittavan pohjatyön perusteella laatimani kysymyspatteriston (liite 1, Haastattelukysymykset), joihin he tahollaan äänittivät vastaukset. Äänitystilanteessa olivat paikalla kumpikin kahdesta haastateltavasta, sekä lisäksi yksi tilanteessa avustava henkilö. Kaikki heistä ovat La Redin jäseniä. Haastattelu toteutettiin englanniksi kyseisen kurssin vaatimusten mukaisesti sekä sillä toiveella, että podcast-jakso tavoittaisi yleisöjä, jotka eivät vielä tunne La Red de Mujeres Finlandiaa tai Un violador en tu camino -performanssia ja sen taustoja. Haastateltavat äänittivät vastauksensa haastattelukysymyksiin, ja lähettivät vastauksenaan kaksi äänitiedostoa, jossa toisessa vastattiin kysymyspatteriston numeroituihin kysymyksiin 1–4, ja toisessa kysymyksiin 5–8. Materiaalin kokonaiskesto on 65 minuuttia. Äänitteissä kaksi La Redin aktivistia, Violeta Gutiérrez Zamora (tutkielman haastattelulainauksissa ”VGZ”) ja Shirlene Green Newball (lainauksissa ”SGN”) vastasivat dialoginomaisesti kysymyksiin ensin omasta taustastaan ja suhteestaan La Rediin, sekä kertoivat perustietoja La Redistä ja sen toiminnasta. Haastattelu jatkui Un violadoriin liittyvillä kysymyksillä: miten performanssi tuotiin Helsinkiin, miten

järjestäjät inspiroituivat järjestämään performanssin, ja mitä kokemus merkitsi haastatelluille itselleen. Seuraavaksi pohdittiin Un violatoria kansainvälisenä ilmiönä ja kysyttiin, millainen kokemus on osoittaa mieltä Latinalaisessa Amerikassa keskiössä olevista asioista Suomessa. Lisäksi kysyttiin, toistaako Un violadorin teemat suomalaisen feministisen aktivismin kanssa yhteisiä asioita, vai kokevatko haastatellut suurempaa yhteyttä latinalaisamerikkalaisiin mielenosoittajiin. Kysymyksissä kannustettiin pohtimaan latinalaisamerikkalaisen feministisen liikkeen kasvua ja tulevaisuutta sekä omaa roolia aktivistina, ja lisäksi palattiin vielä kuvaamaan haastateltujen henkilökohtaista kokemusta Un violadoriin osallistumisesta tunnetasolla.

Teemahaastattelussa haastattelu huomioidaan vuorovaikutustilanteena. On selvää, että sekä haastattelutilanne että haastattelijan kysymykset ja kysymysten muotoilutapa vaikuttaa suuresti vastausten luonteeseen (Hyvärinen et al., 2010: 424–425). Haastattelu on vuorovaikutustilanne, jossa vastaukset heijastavat aina haastattelutapaa -ja kysymyksiä, sekä haastattelijan läsnäoloa. Haastatteluihin on siksi usein sovellettu kehityspsykologiasta tuttua *yhteisrakentamisen* käsitettä (Hirsjärvi & Hurme, 2008: 49). Tämän tutkielman haastattelumateriaalin yhteisrakentamisen prosessiin on vaikuttanut haastattelun alkuperäinen muoto, etäyhteyksien käyttö, Un violador -performanssiin liittyvä julkinen keskustelu sekä omat oletukseni ja kokemukseni performanssista. Un violador viraalina, kansainvälisenä ja eri konteksteihin muovautuvana performanssina herätti kiinnostukseni feministiseen aktivismiin transnationaalisenä ilmiönä, jossa naisiin kohdistuvan väkivallan muodot yhdistävät naisia, jotka performanssin muodossa valtaavat hetkellisesti julkista tilaa. Siksi olettamani transnationaaliseen aktivismiin liittyvät ilmiöt ovat esillä haastattelukysymyksissä. Kysymystenasettelua on ohjannut taustatyö, joka koostui pääasiassa Un violadoriin liittyvistä uutisartikkeleista. Kysymyksissä ammennetaan esimerkiksi Las Tesis -ryhmän Paula Cometan, yhden performanssin alkuperäisen tekijän, ajatuksista performanssin universaaliudesta. Näin performanssiin liittyvä laajempi keskustelu, jota vuonna 2020 käytiin, tulee esille haastattelukysymyksissä. Koska haastattelun tavoitteena oli myös tutustua La Redin toimintaan, Suomen ja Latinalaisen Amerikan välinen transnationaalinen solidaarisuustyö nousee kysymyksissä esille. Lisäksi kysymykset ohjaavat pohtimaan nimenomaan Suomessa tapahtuvan latinalaisamerikkalaisen feministisen aktivismin erityispiirteitä.

On tietysti selvää, että haastattelumateriaali olisi voinut olla hyvin erilaista, jos se olisi toteutettu suuremman ryhmän kanssa ryhmähaastatteluissa ja useammalla haastattelukerralla. Podcast-jaksoa varten tehty haastattelu sisälsi paljon performanssia kontekstualisoivaa

keskustelua ja siksi haastattelumateriaalista nousee esille laajastikin eri teemoja. Haastatteluissa esille tulleet haastateltavien ajatukset ja kokemukset ovat toimineet tämän tutkielman inspiraationa ja rakennuspalikoina alusta lähtien, ja ohjanneet aiheen rajaamista. Sähköpostin välityksellä suoritettu haastattelu teki prosessista kenties turhankin suoraviivaisen, mutta kysymyspatteriston lähettämisen ja äänitemuotoisten vastausten saamisen välissä pyrin kuitenkin olemaan haastateltavien tavoitettavissa ja vaihdoimmekin sähköposteja ja kävimme lyhyitä WhatsApp-keskusteluja ääniviestein. Pandemian aikaansaamista rajoitteista huolimatta haastattelumateriaali osoittautui monipuoliseksi ja rikkaaksi.

Sain haastatelluilta luvan käyttää haastattelumateriaalia myös kurssityön ulkopuolella tämän tutkielman lähdemateriaalina. Apunani litteroinnissa oli Johanna Ruusuvuoren *Litteroijan muistilista* (teoksessa Hyvärinen et al., 2010: 424–461). Litterointi on tehty asiasisältöihin keskittyen niin, että esimerkiksi puheen taukoja ei ole laskettu tarkasti litteroinnissa. Haastattelumateriaalissa on käytetty Ruusuvuoren ehdottamia litterointimerkkejä seuraavasti:

- ta- sana jää kesken
- no< katkos puheen virrassa
- (sitten) sulkeiden sisällä epäselvästi kuultu jakso tai puhuja
- (--) sana, josta ei ole saatu selvää
- (---) pitempi jakso, josta ei ole saatu selvää
- (()) litteroijan selityksiä tilanteesta tai ei-puhutusta äänestä.

Haastattelumateriaalin käsittelyssä minua on ohjannut Elina Oinaan artikkeli *Haastattelu: kokemuksia, kohtaamisia ja kerrontaa*, joka on osa teosta *Feministinen tietäminen: keskustelua metodologiasta* (2004). Oinas käy läpi feministisen haastatteluperinteen eri vaiheita, suuntauksia ja siihen kohdistunutta kritiikkiä. Yleisenä ohjeena feministisistä lähtökohdista tehtäviin tutkimuksiin kannustetaan läpinäkyvyyteen kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Oinas peräänkuuluttaa ”feminististä selkeyttä” tutkimuksen tavoitteista ja siitä, kenen etuja tutkimus ajaa, sekä avoimuutta ja itsereflektiota tutkimuksen kulusta (Oinas, 2004: 227). Pidän tärkeänä pohdintaa haastattelusubjektien asemasta, ja heidän sisällyttämisestä tutkimukseen mahdollisimman tasavertaisina tutkimuksen osasina sekä omina toimijoinaan. Siispä olen pyrkinyt pitämään informantit ajan tasalla graduprosessista ja tutkimukseni kiintopisteistä sen edetessä. Gordano Peilen (2018) esimerkin mukaisesti pyysin haastattelun antaneita tutustumaan litteroituun haastatteluaineistoon ja muokkaamaan ja lisäämään ennen kaikkea tutkielman luvuissa lainattuja kohtia tarpeen mukaan.

Oinaan tarjoamassa oppaassa tuodaan esille myös monen tutkijan pohtimaa haastateltavien nimenkäytön epäsuhtaisuutta (Oinas, 2004: 218). Tutkimusteksteissä on

tyypillistä antaa haastateltaville ainoastaan etunimi, mutta viittaamalla haastateltaviin sukunimellä voidaan retorisesti tasapainottaa tutkijaviittausten ja haastatteluaineiston viittausten suhdetta. Koska haastattelumateriaali on lähtökohtaisesti tehty julkaistavaa podcastia varten, haastateltavat puhuvat kuin esitystilanteessa. Näin ollen tulimme haastateltavien kanssa yhteisesti siihen tulokseen, että heidän anonymisoiminen tutkielmassa ei ole tarpeellista.

Haastattelumateriaalin lisäksi palaan osassa tutkielman analyysiä omiin havaintoihini, jotka tein performanssista osallistuessani siihen joulukuussa 2019 Helsingissä. Performanssin yhteydessä havainnoidut osallistujien reaktiot, sekä tapahtumassa muiden osallistujien kanssa käydyt keskustelut ovat osaltaan ohjanneet analyysin kulkua. Ammennan tutkielmassani myös aihetta taustoittavista, Un violador -performanssia kommentoivista uutisartikkeleista, sekä performanssin syntykontekstina toimineen Chilen vuoden 2019 mielenosoituksiin liittyvästä uutisoinnista. La Redin toimintaa Suomessa avaa ryhmän Wordpress-blogisivusto, La Red de Mujeres Finlandia -sivu Facebookissa ja tiedot ryhmän järjestämistä tapahtumista siellä. Lisäksi muutamat aktivistiryhmästä kirjoitetut suomalaiset artikkelit antavat lisätietoa ryhmän toiminnasta, ja ennen kaikkea valottavat La Redin saamaa huomiota mediassa.

1.3. Keskeiset käsitteet ja tutkimusmenetelmät

Analysoin tutkimusaineistona toimivan teemahaastattelun tuloksia kulttuurintutkimuksen lähtökohdista. Keskeisenä analyysin välineenä käytän *teoriaohjaavaa sisällönanalyysia* Tuomen ja Sarajärven (2002: 116–119) mukaan. Tällaisessa teoriaohjaavassa tai teoriasidonnaisessa sisällönanalyysin muodossa tunnistetaan tutkijan epistemologisen linssin vaikutukset analyysin painotuksiin. Metodille tyypillistä on, että aineisto kietoutuu yhteen kirjoittajalle aiemmin muodostuneiden teoreettisten ja käsitteellisten viitekehysten kanssa. Kuten aiemmassa alaluvussa totesin, on tutkielman aihe lähtenyt muovautumaan jo haastattelukysymysten asettamisesta. Niitä asettaessani olen ollut erityisen kiinnostunut feministisen aktivismin transnationaalista luonteesta migraatiokontekstissa, ja performanssiin liittyvistä identiteetin ja kuulumisen kysymyksistä.

Siispä tarkastelen, miten *risteävät identiteetit* vaikuttavat La Redin jäsenten toiminnan luonteeseen, merkityksiin ja motiiveihin. Käsittelen identiteettejä ja niiden ilmauksia muovautuvina ja kontekstuaalisina, sosiaalisina konstruktioina, pikemminkin kuin staattisina kategorioina. Kimberlé Crenshawn 1980-luvulla luoma intersektionaalisuuden käsite on juurruttanut paikkansa feministisessä tutkimusperinteessä ja tuonut mukanaan kriittisen

näkökulman erityisesti akateemisen feminismin valkoisuuteen. Intersektionaalinen lähestymistapa korostaa, että sosiokulttuurisesti rakentuneet vallan muodot vaikuttavat identiteettien muotoutumiseen, ja identiteettejä tulee tarkastella moninaisina, päällekkäisinä ja jatkuvan muutoksen alaisina. (Cho, Crenshaw & McCall, 2013.) Tämän tutkielman kontekstissa tarkastellut risteävät identiteetit vaihtelevat naiseudesta siirtolaisuuteen ja aktivismiin.

Un violador -performanssi toistaa monia La Redin toiminnan peruseriaatteita, olemisen ja aktivismin tapoja. Kuten lähtökohtaisesti kaikki toiminta La Redin kaltaisen sisarkunnan piirissä, performanssi vahvistaa osallistujien välisiä siteitä, mutta yhdistää myös symbolisesti lähtömaan aktivisteihin. Performanssin osallistajat saattavat mielikuvissaan palata juurilleen Latinalaiseen Amerikkaan. Performanssin kautta otetaan samalla ylpeästi tilaa uuden kotimaan kaduilla, ja tuodaan performanssin teemat näkyviksi Suomessa. Performanssin aiheet ovat kuitenkin relevantteja myös suomalaisessa kontekstissa. Niinpä *transnationaalisuus* on tutkielmassa keskeinen analyttinen käsite, jonka kautta hahmotan ideoiden kulkemista ja solidaarisuuden rakentumista. Painotan tutkielmassa transnationaalisuuden mallinnusta, jossa solidaarisuus on analyysin keskiössä. Näin transnationaalisuus määrittyy ”yhteytenä useiden, eri kansallisille alueille jakautuvien yksiköiden välillä, jotka kaikki sellaisenaan osallistuvat solidaarisuussuhteeseen” (Dufour et al., 2010: 4). Solidaarisuus on keskeinen lähtökohta La Redin toiminnalle. Performanssi kumpuaa solidaarisuuden tunteesta ja myös synnyttää sitä tuodessaan osallistajat yhteen feminististen teemojen äärelle.

Transnationaalisuus yhdistyy identiteettikysymyksiin *transmigraation* käsitteen kautta. Nina Glick Schiller et al. (1995) ovat käyttäneet transmigraatiota kuvaamaan monipaikantuneita identiteettejä ja arkipäiväisten, ylijärjestelmien yhteyksien kautta muovautuvia kuulumisen kokemuksia. *Kuuluminen* on käsitteenä keskeinen, kun tarkastellaan jatkuvan muutoksen alaisena olevia identiteettikategorioita ja niiden rakentumista sosiaalisesti. Käsitteen kautta hahmotetaan yksilöllisen ja kollektiivisen identiteetin välistä monimutkaista suhdetta. Jones & Krzyzanowski (2011) esittävät kuulumisen prosessiksi, joka on jatkuvien muutosten, ristiriitaisuuksien ja monimutkaisen sosiaalisen todellisuuden värittäjä. Identiteettejä ja yhteenkuuluvuutta kollektiivisiin identiteetteihin tuotetaan ja tuodaan ilmi sosiaalisessa kanssakäymisessä, minkä vuoksi kuulumisen neuvottelujen tarkasteleminen performanssin kaltaisessa kollektiivisessä toiminnassa on mielekästä. Tiedostan myös, että kuulumisen kokemus ei muodostu ainoastaan yksilöllisten, omaehtoisten prosessien kautta. Maahanmuuttokontekstissa kuulumisen kokemukseen vaikuttaa vallan värittämät ulkoiset

tekijät aina institutionaalisisista, oleskelulupiin ja kansalaisuuskytymykseen liittyvistä tekijöistä sosiaaliisiin suhteisiin, joita rassistiset valtarakenteet värittävät. La Barbera (2012) tarkastelee feminististä ajattelua ja aktivismia siirtolaisuuskontekstissa kuulumisen kokemusten hybridisyyden kautta. La Barbera hahmottaa risteäviä identiteettejä ja kerrostuneita marginalisaation kokemuksia *monipaikantuneen feminismin* (en. multicentered feminism) käsitteen kautta. Monipaikantunut feminismi kuvaa, kuinka maahanmuuttoon ja toiseutetuksi tulemiseen liittyvät kokemukset luovat erityisen analyyttisen näkökulman syrjinnän ja vallankäytön rakenteisiin.

Un violador -performanssin taustalla ovat jokaisen osallistujat henkilökohtaiset kokemukset, toivottomuuden, vihan ja surun tunteet, joita performanssissa ilmaistaan. Jaetun surun ilmaisemisen on yksi keskeinen performanssin tehtävä (López Ricoy, 2021). Performanssin tunteita herättävästä aiheesta ja tutkielmani haastattelumateriaalista kumpuaa kiinnostukseni tarkastella taiteellista performanssia aktivismin muotona, tunteiden voimaa performanssin taustalla sekä performanssin affektiivisiä vaikutuksia. Un violador -performanssin kaltainen jaettu kokemus on vaikuttava, sillä se tarjoaa yllirajaisen yhteisöllisyyden kokemuksen ja keinon käsitellä traumaattisia asioita yhteisesti. Tarkastelen tunteita tulkitsemalla haastattelumateriaalista kumpuavia tunnekokemusten kuvauksia ja palaamalla havaintoihini osallistujien tunnereaktioista ja esille nousseista keskusteluista Suomessa toteutetun performanssin yhteydessä.

1.4. Aiempi tutkimus

Tutkielmani lähdekirjallisuuden voi jakaa karkeasti neljään ryhmään: Un violador en tu camino -performanssista kirjoitettuihin artikkeleihin ja opinnäytetöihin, aktivismia siirtolaisuuskontekstissa tarkastelemaan kirjallisuuteen, tunteita poliittisessa toiminnassa käsitteleviin artikkeleihin, ja transnationaaliseen feminismiin liittyvään kirjallisuuteen. Vuonna 2019 syntynyt Un violador -performanssi on nopeasti herättänyt tutkijoiden kiinnostuksen ja päätynyt useiden artikkelien tarkastelun kohteeksi. Performanssia on hahmotettu epävirallisen transnationaalisen aktivismin muotona, joka edustaa uutta latinalaisamerikkalaista feminismin aaltoa symbolisuudessaan ja esteettisyydessään (ks. López Ricoy, 2021). Sitä on tarkasteltu Rita Segaton feminististen teorioiden popularisoijana ja viraali-ilmionä (Martin & Shaw, 2021), trauman käsittelyssä edesauttavan taideperformanssin muotona (Wallace 2021) sekä sisaruuden (en. sorority) ja transnationaalisen solidaarisuuden ilmauksena, joka tarjoaa saavutettavan osallistumisväylän poliittiseen ja taiteelliseen toimintaan (Serafini, 2020). Performanssin

hymniin ja koreografiaan on myös paneuduttu semioottisen analyysin keinoin (Pérez-Arredondo & Cárdenas-Neira, 2021).

Cecilia Gordano Peilen artikkeli *Feminist Birds of Passage: Feminist and Migrant Becomings of Latin American Women in Spain* (2018) on tarjonnut esimerkin laadullisesta tutkimuksesta, jossa tarkastellaan maahanmuuttokokemuksen, feministisen identiteetin ja aktivismin risteymiä. Gordano Peilen haastattelututkimus feministiksi itsensä identifioivien latinalaisamerikkalaisten maahanmuuttajien kokemuksista uudessa kotimaassaan Espanjassa asettaa haastateltujen äänen keskiöön ja ammentaa postkoloniaalisesta feministisestä tutkimusperinteestä. Gordano Peile lähtee tutkimuksessaan huomiosta, että maahanmuuttotutkimuksessa naisten rooli on tälle vuosituhatluvulle tultaessa ollut stereotyyppivoivaa, uhriuttavaa ja naisiin liittyvä maahanmuuttotutkimus usein kapeakatseista. Artikkelin tarjoaa feministisen lähestymistavan kautta kuvan maahanmuuttajanaisten vahvoina ja itsenäisinä toimijoina, joiden siirtolaisprofiili motiiveineen ja kehityskulkuineen on monipuolinen.

Siirtolaisuuden kokemuksia on tarkasteltu aiemmin useissa oppiaineessamme toteutetuissa maisterintutkielmissa, mm. Katja Nissisen tutkielmassa Intersektionaalinen näkökulma Espanjaan suuntautuvaan perulaiseen naissiirtolaisuuteen (2010). Suomalaisessa kontekstissa siirtolaisuutta on pohtinut Kaisa Väkiparta otsikolla Poliittinen pakolaisuus perintönä. Toisen polven chileläistaustaisten kokemuksia maanpaosta, paluumuutosta ja transnationalisuudesta (2010). Arjen kokemuksia ja haasteita ovat pohtineet Miia Komppa (Rasismi suomalaisessa arjessa. Latinalaisesta Amerikasta kotoisin olevien kokemuksia ja käsityksiä, 2008) ja Maria Vitikainen (Latinalaisamerikkalaisten maahanmuuttajien sopeutuminen suomalaiseen elämäntyyliin: kokemuksia Suomesta haastattelujen ja diskurssien valossa, 2006). Feminististä aktivismia oppiaineessamme taas on tarkastellut ainakin Hanna Apajalahti tutkielmassaan ”Nuestro feminismo es la rebelión de las birlochas”: Mujeres Creandon seinäkirjoitukset patriarkaatin vastaisen kamppailun ilmentäjinä (2017). Ajankohtaisimman näkökulman latinalaisamerikkalaiseen maahanmuuttokokemukseen Suomessa olen saanut talous- ja sosiaalishistorian maisterintutkielmasta ”The Fluctuating Nature of Otherness - An Oral History Study on Identity Construction Amongst Latin Americans in Finland” (Armas, 2019).

Tunteiden roolia poliittisessa toiminnassa erityisesti sosiologisesta näkökulmasta kartoittaa Deborah Gould (2003) artikkelissaan *Passionate Political Processes: Bringing Emotions Back into the Study of Social Movements*. Gould avaa artikkelissaan tarvetta syventää

poliittisten prosessiteorioiden analyysiä, joissa usein ohitetaan pohdinnat aktivismin tunneperäisistä motivaatioista, tunteiden vaikutuksesta toiminnan merkityksellisyyteen ja jatkuvuuteen, tai aktivismista identiteettiä muovaavana tekijänä.

Performanssin affektiivisuutta avaa työssään myös performanssin- ja politiikantutkija Diana Taylor (2002) tarkastellessaan trauman ja performanssin intersektioita. Taylor tutkii performanssin kaltaisia protestin muotoja autoetnografisin tutkimusmenetelmin, ja analysoi performanssin piirissä tehtävää tunnettyötä. Taylor esittää, että performanssin avulla estetään traumaattisen muiston katoaminen poliittisesta muistista. Performanssissa muisto pidetään elävänä siirtämällä se muille performanssin osallistujille. Näin poliittista tahtotilaa pidetään yllä jakamalla trauma niillekin, jotka eivät ole eläneet väkivallan kokemusta henkilökohtaisesti. Seksuaalisen väkivallan trauma ja kokemukset uhria syyllistävän raiskauskulttuurin vaikutuksista tuodaan esille Un violador -performanssissa. Performanssi tarjoaa tilan traumaattisten kokemuksen jakamiselle ja muovaamiselle.

Performanssin ja sen Suomen järjestäjätahon toiminnan transnationaalista luonnetta tarkastellessani olen paneutunut Rawwida Baksh-Sodeenin ja Wendy Harcourtin (2015) toimittamaan käsikirjaan *The Oxford Handbook of Transnational Feminist Movements*. Valentine Moghadam (2015: 1–20) on määritellyt, että kyse on transnationaalisesta feministiverkostosta silloin, kun kolmesta tai useammasta maasta kotoisin olevat naiset kokoontuvat yhteen työstämään jotain erityistä epäkohtaa tai tavoitetta esimerkiksi ihmisoikeuksien, terveystekniikoiden tai taloudellisen oikeudenmukaisuuden piirissä. Moghadam luokittelee eriluonteiset verkostot neljään kategoriaan: niihin, joiden kohteena on uusliberaali talouspolitiikka, niihin, jotka vastustavat ääriajattelua ja ajavat erityisesti musliminaisten oikeuksia, naisten rauhanpuolustusryhmiin, ja viimeisenä verkostoihin, joiden tavoitteena on humanitäärinen työ tai kansainvälinen solidaarisuus. Tässä määrittelyssä La Red de Mujeres Finlandia paikantuu parhaiten kansainvälistä solidaarisuutta edistäväksi verkostoksi.

Laajemman näkökulman transnationaalisuuteen on tarjonnut *Solidarities Beyond Borders: Transnationalizing Women's Movements* (Dufour et al., 2010), joka tarkastelee transnationaalisuutta feministisessä aktivismissa solidaarisuuden kautta. Teos tarjoaa hyvän yleiskatsauksen myös Euroopan ulkopuoliseen feminismiin, ja hahmottaa transnationaalisia liikkeitä monisäikeisinä verkostoina, joiden perusta on solidaarisuudessa. Teos tarjoaa katseen sekä sosiaalisten liikkeiden tutkimuksen tapaan hahmottaa transnationaalinen aktivismi, mutta myös uuden tavan ymmärtää La Redin kaltaisia, melko epävirallisia aktivismin muotoja, jotka

eivät suoraan pyri institutionaaliseen muutokseen. Transnationaalisella feminismillä tarkoitetaan usein institutionaalisia verkostoja, joiden kautta naisten oikeuksia ajetaan esimerkiksi kansainvälisellä säätelyllä ja lakimuutoksilla tai kansallisjärjestöjen ylläpitävällä yhteistyöllä. Termi laajenee kuitenkin myös ruohojuuritason aktivismiin ja monitasoiseen kansainväliseen solidaarisuustyöhön.

Ana López Ricoy (2021) huomauttaa Un violador -performanssia käsittelevässä artikkelissaan, että performanssin kaltaiset symboliset mielenilmaukset, joilla ei ole suoraa institutionaalisen tason muutoksen tavoitetta, jäävät usein transnationaalisen aktivismin mallinnusten ulkopuolelle, sillä toiminnan monipuolisuus jää usein tutkijoilta huomaamatta. López Ricoy kehottaa lähestymään feminististä aktivismia, ja erityisesti latinalaisamerikkalaisen feminismin uudelle aallolle tyypillisiä, esteettisesti vaikuttavia mielenilmauksia symbolisen politiikan käsitteen kautta. Käsitteen kautta korostetaan poliittisen toiminnan symbolisia merkityksiä ja tunteita rationaalisten päätöksentekoprosessien sijaan. Samalla hän kehottaa tuomaan transnationaalisia verkostoja tarkastelevan tutkimuksen piiriin myös epävirallisten kollektiivisen toiminnan muotoja. (López Ricoy: 495–498.) Tarkastelen La Redin tekemää avointa, solidaarisuuteen ja hierarkiattomuuteen perustuvaa feminististä aktivismia tuodakseni näkyväksi monella tavalla merkittävää ruohonjuuritason toimintaa. Siirtolaisuuskontekstista tarkasteltuna Un violador -performanssille avautuu uusia merkityksiä.

Kuvaan seuraavassa luvussa tarkemmin La Red de Mujeres Finlandian toimintaa sekä Un violador -performanssin syntykontekstia, merkityksiä ja symboliikkaa. Tutkielman kolmannessa luvussa paneudun performanssin vaikuttavuuteen erityisesti pohtimalla tunteiden merkitystä performanssin kaltaisessa poliittisessä toiminnassa. Performanssin tunnekulttuuria tarkastellessani asetan solidaarisuuden tunteen feministisen aktivismin keskiöön. Viimeisessä luvussa tutkin performanssia transnationaalisenä ilmiönä, ja tarkastelen performanssin ja laajemminkin siirtolaisuuskontekstissa tapahtuvan feministisen aktivismin piirissä tapahtuvia identiteetin ja kuulumisen neuvotteluja.

2. Tutkimuksen taustoja

2.1. La Red de Mujeres Finlandia: Siirtolaisuuden ja feminismin intersektiossa

La Red de Mujeres Finlandia (suom. Naisten verkosto Suomessa) on vuonna 2018 syntynyt, pääasiassa Helsingin seudulla toimiva feministinen aktivistiryhmä. Ryhmän on perustanut 5 Suomessa asuvan latinalaisamerikkalaisen naisen joukko, ja sen toimintaa jatkaa edelleen latinalaisamerikkalaiset maahanmuuttajanaiset, jotka ovat kotoisin eri Latinalaisen Amerikan maista. La Red de Mujeres Finlandian blogin esittelytekstissä (La Red de Mujeres Finlandia, n.d.) kerrotaan, että ryhmän päätavoitteena on luoda eri taustoista tulevien naisten keskinäisen tuen verkosto, jossa opitaan ja vaihdetaan tietoa, mikä mahdollistaa erilaisten feminististen äänien leviämisen Suomessa. Peruseriaate La Redin yhteisessä toiminnassa on naisten välinen ystävyys ja sisaruus. Esittelytekstissä mainitaan, että La Red osallistuu vuosittain kansainvälisen naistenpäivän mielenosoituksiin, tukimielenosoituksiin aborttioikeuksien puolesta, sekä naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastustaviin tapahtumiin, kuten Un violador en tu camino -performanssiin kansainvälisenä naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisena päivänä.

La Redin toimintaan kuuluu lisäksi tiedonvälitystä uutisista ja keskusteluista, joka liittyy naisten, lesbojen, muunsukupuolisten ja transihmisten oikeuksiin. Tiedonvälitys tapahtuu lähinnä ryhmän Facebook-sivun kautta. Blogisivuilla kerrotaan, että ryhmä tekee yhteistyötä samoja arvoja ajavien organisaatioiden kanssa. Esimerkiksi vuonna 2022 yhteisiä tapahtumia on järjestetty syrjinnänvastaisen ihmisoikeus- ja tasa-arvokysymyksiä ajavan PlusCollectiven kanssa. Lisäksi blogissa mainitaan La Redin järjestämät keskustelutilaisuudet, joissa käsitellään mm. feminismin eri suuntauksia, työ- ja arkielämän taloudellista epävarmuutta, dekolonisaatiota, maahanmuuttoa ja naisten välistä solidaarisuutta. Ryhmän toiminta kohdistuu solidaarisuustyönä Latinalaiseen Amerikkaan, ja on suurelta osin inspiroitunut lähtömaiden naisten kamppailusta turvallisen ja tasa-arvoisen elämän puolesta. Tutkielman haastattelumateriaalissa ryhmän perustajajäsenet Violeta Gutiérrez Zamora (haastattelulainauksissa ”VGZ”) ja Shirlene Green Newball (”SGN”) kertovat ryhmän jäsenten erilaisista taustoista ja heitä yhteen tuovista tekijöistä:

VGZ: - - - La Red is a place also for us to come together beyond nationalities and especially beyond the national questions that we have in our own countries. And probably that's how the, La Red started, when different groups that also address different questions in their own countries, for instance Mexico who, or Nicaragua, they have their own issues

in their own countries and they, they started to get active in those groups, but also we met each other in different meetings etc. And then, we saw that something that cross our experiences and our kind of questions or our interests was that we have seen and we have suffered: some kind of violence against women. And we were thinking that that is something that relate to all of us, that is not only a national question. We share so many things that have happened to us. Not only in Mexico or in Nicaragua, or in Chile, but in different countries. And there are kind of things that seems that we are living in the same kind of reality, or we come from the same kind of reality in that way. - - -

SGN: Yes because I think we, like how you said, we, regardless of that we belong to different countries in Latin America and the Caribbean, we have the manifestation of the violence against gender kind of unite us, even though probably the violence and gender is not the same in each country, just like it's not the same here in Finland, but I think that something that links us and that's what brought us together.

La Redissä yhteen tulevien naisten henkilökohtaiset kokemukset ovat erilaisia, ja jokaisen kotimaassa erityiset ihmisoikeuskysymykset ja tasa-arvotaistelut vaihtelevat. Huoli naisten kokemasta väkivallasta on kuitenkin yhdistää kaikkia latinalaisamerikkalaisia yli valtioiden rajojen. Feministiset liikkeet ovat saaneet valtavasti tulta alleen viime vuosikymmeninä Latinalaisen Amerikan eri maissa. Verónica Gago (2017, lainaus De Souza, 2019: 90) on kuvaillut, kuinka aiemmin monelle epäluuloa herättänyt, marginaalisessa asemassa ollut feminismi on kasvanut ”massojen feminismiksi”. Surullista kyllä, liikkeen kasvu on tapahtunut rinta rinnan väkivaltatilastojen kanssa. Gago huomauttaa, että latinalaisamerikkalaisen feminismin uusi aalto on kaukana elitismistä ja kuplautumisesta akateemiseen tai yritysmailmaan. Feminismi koskettaa kaikkia, joita Latinalaisessa Amerikassa käytävä sota naisten kehoja vastaan on koskettanut henkilökohtaisesti. Sota naisia vastaan on Rita Segaton kirjassaan *La guerra contra mujeres* (2016) luoma termi, jolla hän kuvaa naisten kokemaa, tappavaa väkivaltaa Latinalaisessa Amerikassa. Alueella, jossa sukupuolittuneen väkivallan tilastot ovat koko maailman kärjessä, ja jossa keskimäärin joka tunti 12 ihmistä pääsee hengestään sukupuoleensa johtuvista syistä, feminismissä on kyse eloonjäämisestä. Vuonna 2020 tehty yhteenveto naismurhista Latinalaisessa Amerikassa kertoo, että joka kolmas Latinalaisen Amerikan tai Karibian alueella asuva nainen on kokenut fyysistä ja/tai seksuaalista väkivaltaa jossain elämänsä vaiheessa. Kun tarkastellaan naismurhia maailmanlaajuisesti, tilastojen kärjessä olevista 25 maasta 14 sijaitsee Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueella, jossa 98 prosenttia naismurhien tekijöistä myös jää ilman tuomiota. (Lopez, 2020.)

Vuosia Latinalaisessa Amerikassa jatkuneista, naisten elämää ja koskemattomuutta puolustavista protesteista huolimatta Latinalainen Amerikka on edelleen yksi vaarallisimmista

paikoista naisille. Koronaviruksen aikana asetetut tiukat sulkutilat kasvattivat lähisuhdeväkivaltaa kokevien naisten ahdinkoa entisestään. (Alcoba & McGowan, 2020.) Väkivaltatapausten ja väkivaltaisten kuolemien kasvun lisäksi pandemia on edelleen heikentänyt julkisten peruspalveluiden saatavuutta, minkä vaikutukset alueen naisten seksuaali- ja lisääntymisterveyteen tulevat olemaan kauaskantoisia. On luultavaa, että alaikäisten raskaudet lisääntyvät, ja samoin kuin ei-toivotut raskaudet yleisemminkin ehkäisyvälineiden heikentyneen saannin. Pandemian myötä aborttioikeuksien toteutuminen on heikentynyt myös niillä alueilla, joissa se on periaatteessa turvattu ihmisoikeuksia kunnioittavalla lainsäädännöllä. Viimeisenä esimerkkinä monista naisten asemaa edelleen heikentävistä tekijöistä mainittakoon synnyttäjien kuolleisuuden lisääntyminen, mikä on kasvanut erityisesti jo ennen pandemiaa tilastoissa erottuneiden alkuperäiskansoihin ja afrikkalaistaustaiseen väestöön kuuluvien naisten joukossa. (CEPAL & UNFPA, 2020.)

Tässäkin tutkielmassa haastateltu meksikolainen Violeta Gutiérrez Zamora tiivistääkin MeNaiset-lehden artikkelissa *Meksikossa kuolee kymmenen naista päivässä henkirikoksen uhrina – ”Machokulttuuri ylläpitää naisia alistavia rakenteita”* (Kinnunen, 2021) motiivin äänekkäälle, usein riskialttiille feministiselle aktivismille kotimaassaan: ”Heidän on pakko toimia, jotta asiat paranisivat.” Artikkeliki käsittelee latinalaisamerikkalaisten naisten taistelua väkivaltaa kohtaan erityisesti Meksikossa ja esittelee myös La Redin toimintaa. Artikkeliki kertoo naismurhien määrää näkyviksi tuovasta Punaiset kengät (Zapatos Rojos) -tilainstallaatiosta ja performanssista, jonka La Red järjesti yhdessä PlusCollectiven kanssa vuonna 2021 Helsingissä. Artikkeliki tuo suomalaisille lukijoille tietoa naisten kokemasta väkivallasta Latinalaisessa Amerikassa, ja erityisesti haastattelussa esiintyvien meksikolaisten aktivistien kokemuksista. La Redin aktivistit ovat olleet äänessä suomalaisessa mediassa lisäksi ainakin Yle Puheen Naisasiatoimisto Kaartamo & Tapanaisen radio-ohjelmassa (2020) ja siihen liittyvässä nettiartikkelissa *Latinalaista Amerikkaa pyyhkii feminististen protestien aalto – ”Me ansaitsemme paremman elämän”* (Tapanainen, 2020). Artikkeliki avataan Latinalaisen Amerikan feministien käymää taistelua kohti sosiaalista ja taloudellista tasa-arvoa, turvallisuutta ja aborttioikeuksia, ja tuodaan esille myös maahanmuuttajien asema Suomessa. Artikkeliki haastateltu La Redin jäsen Roxana Crisólogo Correa korostaa, että suomalainen feministinen ja antirasistinen kehitys vaatii vielä paljon työtä. La Redin toiminta on osa laajaa, suomalaisen tasa-arvotyön ja antirasistisen aktivismin kenttää.

Gutiérrez Zamora kertoo tutkielman haastattelussa, että La Red on yhteisö, jossa jäsenet voivat luottaa sen tuomaan tukeen, tuoda ilmoille ideoita tapahtumista ja saada ryhmän tuki sen

järjestämiseen. Violeta jatkaa, että tällaista tilaa on kaivattu, sillä latinalaisamerikkalaisina naisina he jakavat monia asioita, mutta toisia taas ei. Yhteisössä pyritään oppimaan toinen toisiltaan. Sekä Gutiérrez Zamora että Green Newball korostavat, että ryhmän sisäisistä erilaisuuksista ja erimielisyyksistä on pystyttävä avoimesti keskustelemaan ja löytämään ymmärrys toisia kohtaan. Gutiérrez Zamora jatkaa:

VGZ: - - - that's something that doesn't happen that often, that we listen each other - - - that's the difficulty of building solidarity and sorority, that it looks like simple, but it's something that we have, we bring in our own shoulders so many questions when we immigrate. So, we are immigrants here and we are tagged as Latin Americans but, probably, and this is something that we share quite a lot between you and me, that we bring with us so many things. Like, for instance, if I'm a woman that is well educated or a - that is wider in their own context - or if I'm from rural or urban areas and so on and so on. So, this is something that sometimes it's taken like uhm< like people tend to homogenize, like you're from Latin America, but there's so many differences that we bring with us, that when we meet then probably our- these differences are not letting us to act and to have a dialogue or something. And then it's difficult to construct a relationship. And not to say to construct a friendship or something like that. So, I think that's one of the points that, at least in La Red we want to start to view it, and it's a never-ending process.

La Redin kaltaisen ryhmän toiminnan rakentaminen saattaa näyttää ulkopuolisen silmin helpolta, mutta haastatteluissa tulee esille, että todellisuudessa yhteisön rakentaminen vaatii valtavasti työtä, erilaisuuksien yhteensovittamista ja yhteisen toiminnan sävelen löytämistä. Yhteinen motiivi ryhmän toiminnalle on pohjimmiltaan selkeä ja vahva kannustin toimintaan, mutta erilaisten feminististen ajattelutapojen yhteensovittaminen vaatii myös pitkäjänteistä työtä. La Barbera (2012: 22) korostaa, että naisten välisiä yhteyksiä ei tule olettaa synnynnäisiksi, vaan yhdistävien ja erottavien tekijöiden tunnistamisen kautta tehdyn työn tuloksiksi. Gutiérrez Zamora toistaa saman oletuksen, joka kohdistuu tässä yhteydessä latinalaisamerikkalaisuuteen kantavana identiteetin määreenä. Todellisuudessa yksilölliset erot kuten perhetausta, kotipaikka, sosioekonominen asema tai akateemisuus saattavat olla huomattavasti merkittävämpiä identiteetin rakentajia, ja neuvottelut niiden merkityksestä erityisesti siirtolaisuuskontekstissa ovat jatkuvia. Haastattelussa kuvattu yksilöllisten erojen tarkastelu, ulkopuolelta tulevien oletusten ja stereotyyppien tunnistaminen, ja niiden pohjalta syntynyt avoin keskustelu on La Redissä yhteistoiminnan perustana. Gutiérrez Zamora toteaa, että oletukset tai odotukset latinalaisamerikkalaisten naisten samanlaisuudesta ovat vahvoja myös ryhmän toimijoiden kesken, mutta niiden purkaminen, risteävien identiteettien ja erilaisten taustojen ymmärtäminen on hedelmällinen alkuasetelma keskusteluille.

On mahdollista, että samanlaisuudet korostuvat Suomessa asuvien latinalaisamerikkalaisten kesken osittain siksi, että latinalaisamerikkalainen diaspora on edelleen Suomessa suhteellisen pieni. Latinalaisten Amerikan maiden välinen valtava kulttuurinen ja maantieteellinen monimuotoisuus hälventyy diasporassa, ja yhdistävät kulttuuriset tekijät ja kokemukset nousevat selkeämmin esille. Latinalaisamerikkalaisen maahanmuuton historia Suomessa on verrattain lyhyt. Ennen 1970-lukua latinalaisamerikkalaisen kulttuurin näkyvyys Suomessa oli todella pientä, ja maahanmuutto alueelta koostui lähinnä perhesyistä tai työmahdollisuuksien motivoimista yksittäistapauksista (Seppänen, 1998: 186, ks. Armas, 2019). Noin 200 chileläisen, poliittista vainoa paenneen pakolaisen saapuminen Suomeen 1970-luvulla oli ensimmäisiä näkyvämpiä, laajempia muuttoliikkeitä Latinalaisesta Amerikasta Suomeen. Chileläisillä pakolaisilla oli merkittävä rooli suomalaisen yhteiskunnan muuttumisessa monikulttuurisemmaksi. Tilastokeskuksen mukaan joulukuussa 2021 Suomessa asui jo lähes 9000 latinalaisamerikkalaista². 2020-luvulla latinalaisamerikkalainen kulttuuri on vahvasti läsnä pääkaupunkiseudun kulttuuritapahtumissa eri yökerhojen järjestämien viikoittaisten klubien, tanssikoulujen, ja vuosittaisten tapahtumien kuten elokuvafestivaali Cinemaissín ja perheille suunnatun monikulttuurisuusfestivaali Kolibrín kautta. (Armas, 2019: 16–19.) Chilen vuoden 2019 mielenosoitusten aikana jälleen aktivoitunut chileläisten pakolaisten perustama Solidaarisuutta Chilelle -järjestö oli La Redin rinnalla järjestämässä Un violador -performanssia. Huomionarvoista on myös, että Pinochetin diktatuurin poliittista vainoa paenneen perheen tytär, chileläistaustainen Javiera Marchant Aedo, kuuluu Suomen näkyvimpien antirasistista aktivismia tekevien henkilöiden joukkoon.

La Red de Mujeres Finlandia on osa aktiivista, latinalaisamerikkalaista kulttuuria ja ajankohtaisia yhteiskunnallisia kysymyksiä Suomessa esiin tuovien aktivisti- ja taiteilijaryhmien joukkoa. Ryhmän toiminta tuo esille Suomessa latinalaisamerikkalaisen feminismiin keskeisiä kysymyksiä. Vuonna 2022 La Red järjestää latinalaisamerikkalaisista runoilijoista ja taiteilijoista koostuvan Somos La Colectiva -kollektiivin kanssa feministisiä, joka toinen kuukausi järjestettäviä, espanjankielisiä keskusteluryhmiä. Yhtenä Naisunionin toimintaryhmistä tämä *Feminismos Otroas - Toisia Feminismejä* -keskusteluryhmä luo tilaa kohtaamisille, tiedon vaihtamiselle ja ajatuksille maahanmuutosta ja feministisestä toiminnasta

² Väestötilastot 31.12.2021, Tilastokeskus. Syntyperä ja taustamaa sukupuolen mukaan kunnittain, 1990–2021. Tiedot haettu 9.5.2022.

https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vrm_vaerak/statfin_vaerak_pxt_11rv.px/table/tableViewLayout1/. Huom. Tilastolukemiin ei lukeudu ne latinalaisamerikkalaiset, joilla on myös Suomen kansalaisuus.

latinalaisamerikkalaisesta näkökulmasta. Keskusteluryhmien, performanssien, paneelikeskustelujen ja muiden toiminnan muotojen kautta La Red tarjoaa tilan omaehtoiselle toiminnalle, joka edesauttaa itsemääritystä maiden, yhteisöjen, kielten, aluepoliittisten teemojen, feminismien ja identiteettien intersektiossa. Ryhmä luo tärkeän tilan samankaltaisten henkilökohtaisten, poliittista toimijuutta muovaavien kokemusten jakamiselle.

2.2. Un violador en tu camino -performanssin taustoja ja merkityksiä

Un violador en tu camino on alun perin laulunpätkä chileläisen Las Tesis-ryhmän teatteriesityksestä, jonka luojina ovat Paula Cometa, Daffne Valdés, Sibila Sotomayor ja Lea Cáceres. Las Tesis on vuonna 2018 syntynyt taiteilijakollektiivi, jonka pyrkimyksenä on tuoda teatterin keinoin feminististä ajattelua ja teoriaa uusille yleisöille mahdollisimman saavutettavassa muodossa. Esittävän taiteen kautta Las Tesis pyrkii tuomaan feminististä teoriaa julkiseen keskusteluun. (Iwama, 2020.) Kollektiivi valmisteli teatteriesitystä inspiroituneena argentiinalaisen antropologin ja feministin Rita Segaton kirjojen pohjalta, joissa Segato käsittelee naisiin ja feminiinisyyteen kohdistuvaa väkivaltaa. Segato esittää, että naisten kohtaamassa seksuaalisessa väkivallassa ei ole kyse yksittäisestä poikkeustilanteesta, vaan patriarkalisesta vallankäytöstä. Naisten kokema väkivalta on pohjimmiltaan institutionaalista yhteiskunnan rakenteisiin ja normeihin kerrostunutta. (Segato, 2018, ks. Molina Olmos, 2022: 142.) Teos oli lähes valmis näyttämölle, kun sen ensiesitys peruuntui Chilen kansannousun alkaessa. Lokakuussa 2019 miljoonat chileläiset valtasivat kadut protesteissa, jotka alkoivat opiskelijoiden toimesta metrolipun 30 peson hinnankorotuksesta. (Iwama, 2020.) Mielenosoittajat viestittivät, että kyse ei ole vain 30 pesosta vaan 30 diktatuurin jälkeisestä vuodesta, jolloin demokraattiset hallitukset ovat jatkaneet Augusto Pinochetin diktatuurin (1973–1990) aikana valtaan tulleen uusliberalistisen talousjärjestelmän logiikkaa. Kauan pinnan alla kuplinut tyytymättömyys nousi esille valtavissa mielenosoituksissa, joissa vastustettiin kiihtyvän uusliberalistisen politiikan epäinhimillisiä vaikutuksia, jotka olivat jo pitkään näkyneet julkisten palveluiden heikentymisenä, terveydenhuollon yksityistämisenä, elinkustannusten nousuna ja ylipäättään kärjistyvänä epätasa-arvona. (Gisletti & Montero, 2020.) Vuonna 2022 Chilessä on käynnissä perustuslain uudistusprosessi, ja mielenosoituksia mobilisoineet feministiset ja alkuperäiskansoja edustavat järjestöt toimivat edelleen muutoksen eturivissä.

Las Tesis loi teatteriesityksen pohjalta Chilen Valparaísossa mielenosoitusten keskelle sopivan version, muutaman minuutin kestävästä rytmikkään hymnin ja koreografian, Un violador

en tu camino -performanssin. Performanssissa toistettiin runomuodossa Rita Segaton teorioiden perusajatusta naisten kokemasta väkivallasta institutionaalisenä ilmiönä ja patriarkaalisena vallankäytön välineenä, ja asetuttiin uhria syylistävää raiskauskulttuuria vastaan. Lisäksi performanssi kommentoi Chilen poliisin reaktiota käynnissä oleviin mielenosoituksiin. Sanoituksiin liitettiin pätkä vanhasta chileläisestä *Un amigo en tu camino* -runosta (suom. Ystävä tielläsi), lastenlorusta, jonka tarkoituksena on esittää poliisi lapsen tietä suojaavana tahona. Parodioimalla runoa performanssissa kommentoitiin raporteja, joissa mielenosoituksissa kiinni jääneet naiset kertoivat poliisin heihin kohdistamasta seksuaalisesta vallankäytöstä. Tilanteessa, jossa valtaosin rauhanomaiset mielenosoittajat joutuivat seksuaalisen häirinnän ja toistuvasti ylimitoitettun, ihmisoikeuksia loukkaavan poliisiväkivallan kohteeksi, performanssin ironinen sävy ja väkivaltaa vastustava sanoma otti entistä enemmän tulta alleen.

Videot Valparaísossa järjestetystä performanssista lähtivät nopeasti ja laajasti kiertämään sosiaalisessa mediassa. Las Tesis kutsuttiin esittämään performanssi myös pääkaupungissa Santiagossa korkeimman oikeuden rakennuksen edessä. Esityksen päiväksi valittiin 25. marraskuuta, kansainvälinen naisiin kohdistuvan väkivallan vastainen päivä. Esityksen ajankohta oli omiaan luomaan performanssin sanomalle painoarvoa maassa, jossa ainoastaan tilastojen mukaan 42 seksuaalisen häirinnän tapausta raportoidaan poliisille päivittäin, ja vain noin 25 prosenttia väkivaltatapausten tekijöistä joutuu oikeudelliseen vastuuseen (Red Chilena Contra La Violencia Hacia Las Mujeres, 2019). Santiagon esityksen jälkeen performanssista tuli viraali-ilmiö, ja ihmisoikeus- ja feministijärjestöt ympäri maailmaa alkoivat nopeasti toistaa teosta omissa ympäristöissään. (Iwama, 2020.) Suomessa performanssin järjestivät ensimmäistä kertaa jo joulukuussa 2019 La Red de Mujeres Finlandia sekä Solidaarisuutta Chilelle -järjestö Helsingissä Kolmen sepän patsaalla.

Las Tesis-ryhmän taiteilija Paula Cometa muistuttaa BBC News Mundon haastattelussa, että Un violadoria ei alun perin ollut tarkoitettu protestihymniksi, vaan osaksi teatteriesitystä (Pais, 2019). Performanssin muuttuminen mielenosoituksissa raikuvaksi protestihymniksi ja viraali-ilmiöksi kertoo Cometan mukaan performanssissa kuvatun väkivallan ilmiön ”viraaliudesta”. Cometa toteaa, että ihmisten kokema systemaattinen väkivalta on osa modernia yhteiskuntaa. ”Ilmiöstä on tullut ylikansallinen, koska lopulta se on kuin huuto, johon meidän kaikkien on yhdyttävä,” Cometa pohtii (suom. espanjankielisestä alkutekstistä kirjoittajan). Cometa kommentoi näin performanssia muutamia viikkoja sen ensiesityksen jälkeen, kun video esityksestä oli levinnyt kulovalkean tavoin ympäri maailmaa,

ja tullut esitetyksi feministijärjestöjen aloitteesta latinalaisamerikkalaisten ja eurooppalaisten maiden kaduilla lukuisilla eri kielillä. (McGowan, 2019.) Performanssi jatkoi leviämistään keväällä 2020 koronapandemian asettamista rajoitteista huolimatta, ja 28.5.2021 mennessä Open Street Map -sivustolla performanssin esityspaikkoja keräävään, Geochicas-järjestön keräämään karttaan oli päivitetty jo 53 paikkaa. Väkivallan uhreja puolustava performanssi on puhutellut feministejä ympäri maailmaa. Naisiin kohdistuvan väkivallan ilmiötä, joka läpäisee yhteiskunnalliset rakenteet, sanoitetaan performanssin alkuperäisen version espanjankielisissä lyriikoissa:

Un violador en tu camino

El patriarcado es un juez
que nos juzga por nacer,
y nuestro castigo
es la violencia que no ves

El patriarcado es un juez
que nos juzga por nacer,
y nuestro castigo
es la violencia que ya ves

Es femicidio
Impunidad para mi asesino
Es la desaparición
Es la violación

Y la culpa no era mía, ni dónde estaba ni cómo vestía. (x4)

El violador eras tú
El violador eres tú

Son los pacos
los jueces
el Estado
el Presidente

El Estado opresor es un macho violador (x2)

El violador eras tú
El violador eres tú

Duerme tranquila, niña inocente,
sin preocuparte del bandolero,
que por tu sueño dulce y sonriente
vela tu amante carabinero

El violador eres tú
El violador eres tú
El violador eres tú
El violador eres tú

Rytmikkäästi toistettuihin lyriikoihin liitetään performanssissa yksinkertainen koreografia, joka on avattu hymnin suomenkielisen version yhteydessä:

Raiskaaja tielläsi

(Merkkaa rytmi keinahtelemalla puolelta toiselle)
Patriarkaatti tuomitsee ensihenkäyksestä mut,
rangaistuksenani, on väkivalta kätketty

Patriarkaatti tuomitsee ensihenkäyksestä mut,
rangaistuksenani, on väkivalta näkyvä

Naisenmurhaaja (mene kyykkyyn)
koskemattomuus mun surmaajalle (mene kyykkyyn)
mä näköpiiristä jään pois (mene kyykkyyn)
niin mut raiskataan (mene kyykkyyn)

Ei syy ollut se missä kuljin, ei myöskään se kuinka pukeuduin (x4) (tanssi nostaa käsiä 90 asteen kulmaan ja siirtämällä painoa puolelta toiselle)

Ja raiskaaja olit sä (osoita eteenpäin vasemmalla kädellä)
Ja raiskaaja olet sä (osoita eteenpäin vasemmalla kädellä)

Sekä kytät (osoita vasemmalle taakse)
tuomarit (osoita vasemmalle eteen)
ja valtio (sormi ylös ja tee ympyrä pään päällä)
ja presidentti (tee x-merkki käsivarret ylhäällä)

(Nosta vasen käsivarsi ylös)
Systeemi mua alistaa mut suosii machoraiskaajaa (x2)

Ja raiskaaja olit sä (osoita eteenpäin vasemmalla kädellä)
Ja raiskaaja olet sä (osoita eteenpäin vasemmalla kädellä)
Ja raiskaaja olit sä (osoita eteenpäin vasemmalla kädellä)
Ja raiskaaja olet sä (osoita eteenpäin vasemmalla kädellä)

Sanoituksissa tuodaan esille, kuinka naiseksi syntyminen alistaa ihmiset ”ensihenkäyksestä” patriarkaaliselle väkivallalle, jonka kokeneita naisia vähätellään ja hiljennetään. Tätä lyriikoissa kuvataan puhumalla kätketystä väkivallasta. Performanssin osallistujien äänten ja syyttävien sormien kautta väkivallasta kuitenkin tehdään näkyvää ja kuuluvaa. Runon sanat ”*es la violencia que ya ves*”, suomennoksessa ”*väkivalta näkyvä*”, on kuin pyyntö kuulijalleen: kuule tarinoitamme ja usko niitä. Sanoituksissa tuomitaan seksuaalisen väkivallan uhrien syyllistäminen julistamalla: ”*Ei syy ollut se missä kuljin, ei myöskään se kuinka pukeuduin.*” Pukeutuminen on yksi esteettisistä elementeistä, joka performanssissa luo merkityksiä, sillä siihen kuuluu feministisistä SlutWalks-kulkueista tuttu paljastava pukeutuminen. Seksuaalisen väkivallan kohteeksi joutuneiden ihmisten kuulusteleminen heidän pukeutumisvalinnoistaan, ikään kuin ne toimisivat oikeutuksena rikkoa toisen ihmisen henkilökohtaista koskemattomuutta, on osa uhrin syyllistämisen kulttuuria. Paljastavalla pukeutumisella toistetaan lyriikoiden sanomaa: ”*la culpa no era mía*”, syy ei ollut

minun. Performanssin asuun kuuluu myös vihreä, kaulaan tai käteen sidottava huivi, joka on muodostunut viime vuosien aikana latinalaisamerikkalaisen feministisen liikkeen symboliksi. Naiset ympäri Latinalaista Amerikkaa ovat sitoneet näitä huiveja kaulaansa vaatimukseksi päivittää aborttilainsäädäntöä jokaisen kehollista itsemääräämisoikeutta kunnioittavaksi, ja ajan myötä vihreän huivin käyttö on yleistynyt myös muissa feministisissä mielenosoituksissa. Vihreiden huivien käyttö yhdistää performanssin pitkään jatkuneisiin tasa-arvotaisteluihin, joita alueella on käyty.

Un violador -performanssissa osallistujien silmiä peittävät mustat huivit. Sidottuja silmiä on pidetty viittauksena naisten kokemaan fyysiseen väkivaltaan kuten kidnappauksiin ja seksuaaliseen kidutukseen. Katseen peittämisen voi myös symboloida näköalattomuutta ja toivottomuutta, jota naiset kokevat yhteiskunnassa, jonka eri tasoilta heille jatkuvasti viestitään, että heidän oikeuksistaan ei välitetä. (Pérez-Arredondo & Cárdenas-Neira, 2021: 8–9.) Päälimmäisenä silmiä peittävät kääreet muistuttavat kuitenkin Chilen poliisin harjoittamasta systemaattisesta väkivallasta mielenosoittajia kohtaan. Ihmisoikeusjärjestöjen raportit kertoivat vuonna 2019 ylimitoitetusta voimankäytöstä, kiinniotettuihin kohdistuneesta seksuaalisesta väkivallasta sekä systemaattisesti käytetyistä, silmiin kohdistuvista kumiluoti-iskuista, jotka jättivät monelle elinikäiset vammat. (Human Rights Watch, 2019 & McDonald, 2019.) Sidotuilla silmillä osoitetaan solidaarisuutta niille, jotka menettivät näkökykynsä toteuttaessaan oikeuttaan osoittaa mieltä.

Myös performanssin koreografiassa toistuu kritiikki Chilen poliisin toimintaa kohtaan. Koreografian kyykkäykset esittävät seksuaalisen väkivallan muotoa, jossa poliisi nöyryyttää pidätettyjä naisia pakottamalla heidät riisuutumaan ja asettumaan kyykistyneeseen asentoon. Uhrien todistuksia tämänkaltaisesta nöyryytyksestä löytyy jo diktatuurin ajalta, ja käytäntö jatkui vuoden 2019 pidätysten yhteydessä. (Pinto Galvez & Silva Silva, 2021: 59–60.) Koreografiassa keholliset esittämisen tavat vaihtelevat kyykkäyksen symboloiman heikkouden, tai tarkemmin ilmaisten väkivaltaisesti heikennetyn toimijuuden, kuvauksesta voimakkaaseen, supersankarimaiseen seisovaan asentoon, jossa väkivallan kohteen käsi osoittaa tekijää. Toisessa hetkessä koreografian tanssillinen leikkisyys luo kurittoman tunnelman, joka yhdessä voimaannuttavaan ja vapauttavaan sanomaan ”*la culpa no era mía*”, asettuu uhria syyllistävää diskurssia vastaan. Yhteisesti koordinoitu koreografia yhdistää esittäjiä toisiinsa. Tanssissa kehollisen yhteisymmärryksen kautta vahvistetaan performanssin viestiä siitä, että seksuaalisen häirinnän ja väkivallan kokemukset eivät ole yksittäisiä tai yksityisiä, vaan ne yhdistävät naisia läpi vaihtelevien identiteettien, sosioekonomisten luokkien ja maantieteellisten paikkojen.

Paula Cometa muistuttaa, että julkista tilaa valtaavassa performanssissa keskeistä on huomio, että kadut ovat vaarallisimmillaan nimenomaan naisten kehoille (Pais, 2019). Molina Olmosin (2022) mukaan performanssi ja koreografia ovat feministisiä työkaluja, joilla yhteen kokoontuneiden kehojen kautta määritellään uudelleen kehon ja tilan välistä dynamiikkaa. Performanssi tuo esille kehon ja tilan välisen jännitteen, ja rikkoo hetkellisesti asetelmaa, jossa kadut ovat naisille jopa hengenvaarallisia. Katujen ja aukoiden hetkellinen valtaaminen kehollisen koreografian muodossa palauttaa keholle sen poliittisen toimijuuden.

Performanssissa on merkityksellistä myös sen fyysiset esittämispaikat. Viraali-ilmiöksi muuttunut performanssi tuo esille, miten naiset ympäri maailmaa ovat kyllästyneet institutionaalisiin väärinkäytöksiin, joiden kautta väkivallan sallivaa kulttuuria ylläpidetään. Ana López Ricoy (2021: 503) huomauttaa, että performanssia toistettiin paljon erityisesti globaalien etelän maissa, joissa mielenosoittajia yhdistää naisten kokemien tasa-arvotaisteluiden teemojen samankaltaisuus ja skeptisyys valtiollisia instituutioita kohtaan. Hymnin sanoituksissa ”*raiskaaaja olet sä / sekä kytät / tuomarit / ja valtio / ja presidentti*”, institutionaaliset, usein noissa konteksteissa korruptoituneet tahot. Performanssin esityspaikat alleviivaavat noiden sanojen merkitystä, kun koreografian tahdissa osallistujien sormet osoittavat valtiollisten instituutioiden rakennuksia. Las Tesis -ryhmän ensimmäinen performanssi Valparaísossa tapahtuikin nimenomaan poliisiaseman edessä. Performanssia on esitetty oikeustalojen, poliisiasemien ja parlamenttitalojen edessä lukuisissa kaupungeissa eri mantereilla. Hymnin sanoja on käännetty esityspaikan kielille ja sen sanoja on muutettu kontekstin mukaan vastaamaan niitä erityisiä ongelmia, mitä naiset kussakin maassa kohtaavat. Samalla performanssin raiskauskulttuuria vastustava viesti on pysynyt muuttumattomana, levittäen ymmärrystä naisten kokeman seksuaalisen väkivallan rakenteellisuudesta (Martin & Shaw, 2021: 725).

Suomessa performanssi järjestettiin ensimmäisen kerran Kolmen sepän patsaalla joulukuussa 2019, ja myöhemmin Senaatintorilla kansainvälisenä naistenpäivänä, 8. maaliskuuta 2020. Kolmen sepän patsas valikoitui esittämispaikaksi luultavasti keskeisen sijaintinsa vuoksi, mutta patsaan diskursiivinen viriilin maskuliinisuuden ilmaus oli omiaan luomaan kontrastin performanssin sanoman kanssa. Senaatintori historiallisena keskuksena, jota ympäröi yhteiskunnan tukipilarina pidetyt kirkko, yliopisto ja valtioneuvosto, toistaa trendiä performanssin esityspaikoista, jotka sijoittuvat valtaapitävien instituutioiden liepeille.

La Redin toimesta Un violador -performanssi on Suomessa ollut osa naistenpäivän liikehdintää. Maassa, jossa kansainvälisen naistenpäivän perinteet koostuvat pääasiassa

kauniista sanoista ja naisille tarjotuista kukista ja suklaasta, mielenosoittaminen naisten ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksien puolesta naistenpäivänä on melko tuntematon ilmiö. Jasmin Immonen (2021) on tarkastellut Senaatintorilla 8. maaliskuuta järjestetyn Un violador -performanssin kautta, miten latinalaisamerikkalainen feminismi antaa työkaluja sukupuolittuneen väkivallan käsittelyyn ja sen vastustamiseen Suomessa. On selvää, että Un violador -performanssin teemat ovat relevantteja myös tasa-arvon mallimaaksi väitetyssä Suomessa. Performanssin viesti puhuttelee Suomessa, joka on Euroopan toiseksi väkivaltaisen maa naisille. Eurooppalaisen keskiarvon mukaan joka kolmas yli 15-vuotias nainen on kokenut fyysisistä tai seksuaalista väkivaltaa, Suomessa joka toinen. Sukupuolittunut väkivalta näkyy naisten kokemaa väkivaltaa havainnollistavissa, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tilastoissa, joiden mukaan naiset kokevat huomattavasti enemmän lähisuhdeväkivaltaa kuin miehet. Lisäksi Helsingin Yliopiston Henkirikoskatsauksen mukaan vuonna 2018 noin joka kuudes henkirikoksen uhri Suomessa on kumppaninsa surmaama nainen. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2022, Tilastokeskus, 2017. Ks. Immonen, 2021.) Naisiin kohdistuvan tappavan väkivallan ilmiö on saanut Latinalaisessa Amerikassa oman nimensä, *femicidio*, naismurha. Naismurhan termin kautta kuvataan niitä lukemattomia henkirikosten uhreja, jotka menettävät henkensä sukupuoleensa liittyvistä syistä. Naismurhan tekijä on usein joku uhrille aiemmin tuttu henkilö. *Contra femicidio*, naistenmurhia vastaan on protestoitu Latinalaisessa Amerikassa jo vuosia. Väkivaltaisesta kontekstista kumpuavan Un violador -performanssin säkeet ”*Es femicidio / Impunidad para mi asesino / Es la desaparición / Es la violación*” kuvaavat, kuinka väkivalta merkitsee naistenmurhia, jotka jäävät tuomitsematta, naisten katoamisia ja raiskauksia. Jasmin Immonen (2021) huomauttaa, että terminä *femicidio* on tapa tunnistaa väkivallan sukupuolittuneisuus institutionaalisesti. Termin nostaminen analyttiseksi kategoriaksi huolestuttavia väkivaltatilastoja tarkastellessa voisi tuoda väkivallan sukupuolittuneisuuden uudella tavalla esiin Suomessakin.

Un violador on saanut osakseen valtavaa mediahuomiota, ja onnistunut puhuttelemaan aktivisteja laajasti myös oman poliittisesti tulenaran syntykontekstinsa ulkopuolella. Tuhannet eri kansalaisuuksia edustavat naiset ovat tulleet yhteen surunsa ja vihansa kanssa, ja kokeneet performanssin voimaannuttavana kokemuksena. Un violador on muodostunut osaksi latinalaisamerikkalaisen feminismin kollektiivista muistia, ja muuttunut protestihymniksi, jota toistetaan aina uudelleen marsseissa ja mielenosoituksissa. Serafini (2020: 292) huomauttaa, että esteettisesti vaikuttavien performanssien vaikutus on laajempi ja monitasoisempi, kuin ensivaikutelma antaa ymmärtää. Performansseilla on paikkansa poliittisen vaikuttamisen

kentällä, ja niiden kautta toteutetaan ylirajaista naisten välistä solidaarisuutta, yhteisöllisyyttä, tasa-arvoisuutta, ja sekä poliittisen että taiteellisen ja luovan toiminnan saavutettavuutta. Seuraavassa luvussa syvennyn haastateltujen kokemusten kautta tunteita herättävän performanssin vaikutuksiin. Tarkastelen tunteiden merkitystä poliittisessa toiminnassa, performanssin voimaannuttavuutta sekä tapoja, joilla performanssi rikkoo tunneilmaisuihin liittyviä käyttäytymisen odotuksia.

3. Performanssista aktivismin muotona

3.1. Tunnekulttuurit muutoksessa

Un violador -performanssi puhuttelee osallistujiaan tuomalla julki ja tiivistämällä teoreettisen kehyksen sisälle monia kokemuksia ja muistoja eri elämänvaiheista, joissa sukupuoleen liittyvä syrjintä tai väkivalta on ollut läsnä. Alkuperäisen performanssin poliittinen lähtöasetelma, jota aiemmassa luvussa kuvailin, yhdistyy osallistujien henkilökohtaisiin kokemuksiin, yksilöllisiin kudelmiin herkkyyksiä ja vahvuuksia, voimaannuttavia ja lamaannuttavia kokemuksia, tarinoita, aiheeseen liittyviä uutisia, teorioita ja elämäkatsomuksia. Violeta Gutiérrez Zamora kuvailee turhautuneisuutta, tyytymättömyyttä ja huolta, joka performanssin taustalla on, ja tapaa, jolla performanssi vastaa näihin tunteisiin:

VGZ: - - - this performance emerged from something that it's already there. So, this is just one performance but there are different ways of expressing this emotional and, uhm, this emotional discontent that we have. And in many ways we have done it and this worrying about what is happening in Latin America in general. But we have done it in different ways, this is not the first performance but it's something that maybe because it was really viral, then it got much more attention.

SGN: Attention, yea, probably.

VGZ: But, uhm, and it's probably like< I have to say that it's really empowering in many ways. Emotionally I would say that it's, that maybe it's something that recognizes like the, in yourself, what is happening with you and what has happened with you. But also to recognize that other are living similar experiences. But for me it was important, but it was not main, like<

SGN: Yea, like the first or the<

VGZ: Yea, the first time I felt I was part of something. Because like in any movement you want to belong to something. And this is something that I guess, uhm, it expresses so many of the belongings that we have. Not only as women but also as Latin American or as, whatever we want to identify with. - - -

Gutiérrez Zamora tuo esille, kuinka performanssi ”kuulee” osallistujansa. Performanssin kautta sanoitetaan syrjään jääneitä tai hiljennettyjä syrjinnän tai väkivallan kokemuksia. Performanssi tarjoaa osallistujilleen tilan henkilökohtaisten, mahdollisesti traumaattisten kokemusten tunnistamiselle todeten samalla, että kyse ei ole vain yksittäisistä tapauksista, vaan laajasta, rakenteellisesta ilmiöstä. Hiljaisuuden rikkominen ja yhteyden tunne muihin performanssin osallistujiin luo voimaannuttavan, puhdistavan kokemuksen.

Deborah Gould (2003) on analysoinut tunteiden merkitystä poliittisessa toiminnassa. Gould painottaa, että tunteiden tutkiminen osana poliittisia prosesseja on tärkeää, jotta hahmotamme tunteiden valtavan, poliittista muutosta ajavan voiman. Poliittisia prosesseja hahmottavat teoriat ovat pyrkineet pitkään luomaan rationaalisen ajattelun mallinnuksia esittääkseen, että poliittisessa vastarinnassa ei ole kyse vain hallitsemattomasta massojen liikkeestä. Tunteiden merkitys on siksi joko lähes unohdettu tai siirretty tutkimuksen marginaaliin. Sellaisissa poliittisia prosesseja tarkastelevissa tutkimuksissa, joissa tunteiden merkitys on otettu huomioon, niitä on käsitelty lähinnä toiminnan motivoijina tai keinoina saada uusia ihmisiä liittymään liikkeeseen. Gould haastaa käsityksen tunteista ja tunneilmauksista ainoastaan strategisina elementteinä ja painottaa, että tunteiden tarkastelu poliittisessa analyysissä voi tarjota tärkeää tietoa poliittisten liikkeiden sisäisestä kulttuurista sekä osallistujien toimivuudesta ja motivaatioista. Tunteilla on merkittävä rooli esimerkiksi siinä, millaisia kehitysstrategioita liikkeen sisällä valitaan. Tuomalla tunteet osaksi poliittisen liikkeen analyysiä voidaan ymmärtää laajemmin poliittisen toiminnan jatkuvuutta edesauttavia tai häiritseviä tekijöitä.

Gould viittaa laajaan tutkimuskirjallisuuteen, jossa länsimaiselle epistemologialle keskeistä rationaalisuuden ja tunteellisuuden dikotomiaa on pyritty haastamaan ja painottaa, että tunteet ovat ihmisille tärkeitä tiedonlähteitä. Tunteet vaikuttavat kaikkiin, myös näennäisen rationaalisesti perusteltaviin tulkinnan prosesseihin. Poliittisessa toiminnassa tunteet ohjaavat valintojamme resurssien käytöstä sekä suhtautumistamme uhkiin ja mahdollisuuksiin. Gould muistuttaa, että tunteilla on valtava merkitys siinä, miten yhteinen toiminta onnistuu sekä siinä, miten hahmotamme itsemme tai poliittisen toimijuutemme. Tunteet ovat ”solidaarisuuden liima”, mobilisoiva voima sosiaalisten liikkeiden takana (Collins, 1990: 28), ja niiden kautta myös arvioimme poliittisia mahdollisuuksiamme. Tunteiden vaikutus on harvoin suoraan havainnoitavissa tai helposti mallinnettavissa, mutta niiden merkitys poliittisessa toiminnassa on kuitenkin valtava, myös strategisen käytön ulkopuolella. (Gould, 2003: 160–161.)

Hochschild (1990: 124, ks. Gould, 2003: 162–163) on tarkastellut sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta tunteisiin. Tunteisiin liittyy vahvoja kulttuurisia normeja ja hiljaisia sääntöjä, jotka ohjaavat tapojamme tuntea. Hochschild hahmottaa tunteiden kulttuurinormistoa *tunnekuulttuurin* käsitteen kautta. Tunnekuulttuurit määrittävät sitä, mitkä tunteet ovat sallittuja tai kiellettyjä, mitä tunteita saa ilmaista ja mitä tulee kontrolloida. Gould (2003: 163) tiivistää, että kulttuuri ohjaa vahvasti sitä, mitä meidän tulisi tuntea, mitä yritämme tuntea ja usein myös sitä, mitä tunnemme. Gould kysyy, miten tunnekuulttuureja luodaan,

pidetään yllä tai miten niitä voi muuttaa? Missä tilanteissa normeja ollaan valmiita rikkomaan? Mikä on tunteiden vaikutus poliittiseen aktiivisuuteen, ja miten tunnekulttuuri vaikuttaa sosiaalisen liikkeen menestykseen?

Gould (2003: 170–172) tarkastelee 1980-luvulla aktiivisesti esillä olleen yhdysvaltalaisen ACT UP-aktivismiryhmän toiminnan kehitystä ja liikkeen tunnekulttuurin muutoksia. AIDS-epidemian uhreihin liittyntä poliittista piittaamattomuutta vastustaneen liikkeen historiassa Gould pitää merkittävänä tunnekulttuurin muutosta, jossa viha tuotiin liikkeen keskiöön. Kun raivo otti surun paikan protestikulttuurin kantavana tunteena, koko liike koki muutoksen. Vahvasti stigmatisoituun sairauteen liittyi häpeää, sääliä, syyllisyyttä, ja surua menetetyistä ystäväistä ja perheenjäsenistä. Liikkeen kollektiivinen vihan ilmaus syrjiviä poliittisia valtarakenteita ja suorastaan pilkallisesti tragediaan suhtautuneita poliitikkoja kohtaan kutsui mukaan ihmisiä, jotka pystyivät sen piirissä nimeämään vihan tunteen ja kokemaan, että tunne oli sallittu ja oikeutettu. Samankaltaisten prosessien kautta Un violador -performanssissa muovataan vallitsevia tunnekulttuureja. Haastatteluissa nousee esille muovaavat kokemukset feministisen aktivismin taustalla:

SGN: - - - Equal rights here is one of the big issues in Finland, but for us in Latin America most it's like save your life. That is the, the gender violence is our main issue, because we have the - we have reached the gender violence peak, which is femicides. So, we need to fight for our life, that's our priority. - - -

VGZ: Maybe, I don't know but, maybe that's why in Latin America the feminism has taken so much roles and so much, it's so strong. Because it's not just a question of which included of course this question of equality, but it's not only about that. It's a fight for being alive. And I think many of us have experiences of friends or relatives who have suffered such violence that they were at risk or maybe murdered, so that's something that's a really, really strong feeling.

Green Newball ja Gutiérrez Zamora nostavat esiin jo aiemmin tässä tutkielmassa esille tuodun huomion siitä, että Latinalaisessa Amerikassa feminismissä on kyse eloonjäämisestä. Monelle feministinen herääminen on saattanut syntyä naisiin kohdistuvan väkivallan tultua lähelle ja näkyväksi tuttavien tai läheisten kokemuksen kautta. Gutiérrez Zamora tuo haastatteluissa esille ”tyytymättömyyden” (*emotional discontent*, ks. tämän alaluvun ensimmäinen lainaus) ja ”vahvan tunteen”, millä kuvataan laajaa tunneskaalaa. Kokemukset väkivallasta ja väkivallan vaarasta tuottavat surua, pelkoa ja turhautumista kulttuurisiin ja poliittisiin valtarakenteisiin, jotka sallivat ja ylläpitävät naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Performanssin piirissä nämä tunteet artikuloituvat äänekkäänä vihan ilmaisuna. Martin & Shaw (2021: 716) ovat tulkinneet, että Un

violador ”kiteyttää raivon tunteen”, joka ”yhdistää yli sosiaalisten- ja luokkarajojen, koulutustaustojen, etnisten identiteettien ja ikäluokkien”. Suorasanaisuudessaan hyökkäävä, syyttävin sormin raiskaajansa kohtaava naisjoukko on näistä tunteista kanavoitua poliittista voimaa täynnä.

Affektien roolia latinalaisamerikkalaisen feministisen tutkimuksen perinteessä tarkastelevat Mariela Solana ja Nayla Luz Vacarezza (2020) huomauttavat, että rationaalisuuden ihanteesta syntyvät kulttuuriset käsitykset ovat vuosisatojen ajan muovanneet sekä tiedon tuottamisen tapoja että sosiaalista todellisuuttamme. Naiset on esitetty ”tunteellisena sukupuolena”, yhdistettynä rakkauteen ja hoivaan, empaattisuuteen, kohteliaisuuteen ja herkkyyteen. Perinteisiä sukupuolirooleja vastustavat naiset taas yhdistetään mielikuvissa irrationaalisuuteen, hallinnan puutteeseen, liiallisuuteen, haureuteen ja vihaan. Vihan keskiöön tuova El violador en tu camino -performanssi rikkoo tunnekulttuurin normeja julkisessa tilassa, jossa käytöstämme ohjaavat vahvan sukupuolittuneet kohteliaisuuskäsitykset. Performanssi on tottelemattomuuden ilmaus, vaikka se laillisena mielenosoituksen muotona ei täytäkään varsinaisen kansalaistottelemattomuuden määritelmää. Performanssilla kuitenkin rikotaan kirjoittamattomia sääntöjä ja sosiaalisia odotuksia, joita erityisesti naisten käytökseen julkisessa tilassa kohdistuu. Huutaminen, anteeksipyytelemätön kehonkieli, paljastava pukeutumistyyli ja tabuna pidetyn aiheen esille nostaminen on performanssiin osallistuvien naisten tapa kapinoida. Performanssin kautta ilmoille huudetut tunneilmaukset, viha mukaan lukien, haastavat raiskauskulttuuria ylläpitävää hiljaisuutta ja alistuvuutta. Performanssin esteettinen, kehollinen ja temaattinen kurittomuus patriarkalisessa kaupunkitilassa on vahva vastarinnan muoto sekä väkivallalle että rajoittaville, seksistisille käyttäytymisvaatimuksille, joita naisiin kohdistuu. (Martin & Shaw 2021: 716.)

Lena Sawyer (2011: 247–251) on paneutunut eri siirtolaisuuskonteksteissa tapahtuviin, moninasiin vastarinnan muotoihin. Sawyer huomauttaa, että vaikka maahanmuuttotutkimuksessa usein tarkastellaan kollektiivisia, järjestäytyneitä vastarinnan muotoja, siirtolaisten vastarinta kokemaansa syrjintään on useimmiten hahmotettavissa yksityisen piirissä tapahtuvina, yksilöllisinä strategioina. Sawyer korostaa, että tunteiden kontrollointi on keskeisin strategia selvitä tilanteista, joissa joutuu syrjinnän kohteeksi. Vihan tukahduttaminen on välttämätöntä selviytymiseen tilanteessa, jossa valtasuhteet ovat epätasapainossa. Valloilleen päästetty viha luetaan ”sivistymättömyydeksi” tai ”sosiaalisten taitojen heikkoudeksi”, oli kyse sitten oikeutetusta vihasta tai ei. Niinpä niissäkin tilanteissa, joissa vihan ilmaiseminen koetaan oikeutetuksi, kuten rasismia kohdatessa, monet

maahanmuuttajat valitsevat hillityn reaktion suojellakseen itseään tai tunteakseen pysyvänsä moraalisesti tilanteen yläpuolella. Sawyerin tekstissään havainnollistamat maahanmuuttajakokemukset paljastavat, kuinka rasistiset rakenteet vaikuttavat vallitseviin tunnenormistoihin ja erityisesti siihen, kuka voi ja saa ilmaista negatiivisia tunteita. Siksi tunteita herättävä ja niitä legitimoiva performanssi on tapa ottaa tilaa marginalisoidusta asemasta käsin. Tunnekuultuuria ravistelevan performanssin toteutuminen siirtolaisuuskontekstissa ei ainoastaan riko käyttäytymiseen liittyviä odotuksia, jotka kohdistuvat naisiin, vaan myös jäykkää normistoa, johon monen on maahanmuuttajana – tai maahanmuuttajanaisena – mukauduttava.

3.2. Yhdistävän performanssin vaikuttavuus

Performanssin merkityksellisyys syntyy yhteisöllisyyden tunteesta muihin osallistujiin paikan päällä, mutta myös symbolisesta yhteydestä heihin, jotka ovat esittäneet performanssia aiemmin muualla maailmassa. Performanssi merkitsee osallistumista toimintaan sekä välittömässä fyysisessä ja sosiaalisessa ympäristössä, että osanottoa laajempaan, rajoja ylittävää solidaarisuutta luovaan liikkeeseen:

VGZ: The thing that it's the, the most of the question of how we share these experiences of violence in our countries, that's something that bring us the idea that it would be important also for us to make this performance because we experience it and, also, because in a way it was the whole thing that other people in our countries, my friends, my sisters, etc., were having this performance and saying that it was really cathartic. And many of us were watching these performances and we thought that why not. Why not we are doing it in here in Helsinki. And although it's December ((nauraa)), let's do it, and we don't know how many people are coming, but if we are together at least five of us, that's a big issue. And I just wanted to put it into that context because also the metoo movement bring this kind of environment that it's also happening here, it's also happening in many spheres where it shouldn't be, or it shouldn't happen or it's silenced, so we thought that this was an important question. Not only for us as Latin American that we have been suffering that, but also as a way to say that here it's also happening in many ways. Maybe it's not as expressed as in Latin America or it's not as open as in Latin America. So, kind of a context of that is that also the metoo movement in many countries started to emerge and we were talking about it. So, when this performance was shown in internet, we thought that well, we have been feeling that, so, why not. Let's do it and see what happens.

SGN: Yes, that's what I think that, the poor part of the performance is that even though you have your eyes then blind, you know that there are women out there who have the same experience as you and they are going to back you up and they are going to help you and

they are going to support you. And I think that is really important to (--) highlight because, regardless of if I had been gender violated, harassed sexually, in a rape or something, I know that someone is there for me. I'm not alone and I think that's part of the performance, okay. You feel like you are there alone, but you are not.

VGZ: Yea.

SGN: And your story is that belongs to million of other women worldwide, so, it's part of that feeling.

Pohdin aiemmassa alaluvussa henkilökohtaisia kokemuksia, jotka kerrostuvat tunteiden vyyhdiksi aktivismin taustalle. Performanssissa tunteet tiivistyvät ja purkautuvat kollektiivisena raivon ilmauksena. Kuten haastattelusta tulee esille, performanssin taustalla vaikuttavat myös sosiaaliset suhteet. Sen lisäksi, että performanssi tulee vastaan yhä uudelleen sosiaalisessa mediassa kiertävissä videoissa, kuvissa ja teksteissä, se leviää ystävien ja tuttavien kautta. Sana siitä, että kyseessä on katarsiksenomainen, voimaannuttava kokemus, leviää. Gutiérrez Zamora toteaa, että performanssin esittäminen joulukuun hiljaisuudessa pimeän Helsingin kaduilla pienenkin joukon voimin tuntuu merkitykselliseltä. Surun, vihan ja toivottomuuden ilmaisu performanssin kautta koskettaa henkilökohtaisesti, mutta performanssi on myös solidaarisuuden ilmaus toisen kotimaan naisille. Lisäksi Gutiérrez Zamora huomauttaa, että performanssissa ei ole kyse vain Latinalaisen Amerikan alueella käytävistä tasa-arvotaisteluista, vaan laajemmasta ongelmasta, joka monella tavalla esiintyy myös Suomessa. Performanssi on siis tapa kommentoida tapahtumia myös Suomessa, ja luoda yhteyksiä performanssin merkityksistä suomalaisessa poliittisessä kontekstissa.

Shirlene Green Newball pohtii tunnetta, jonka performanssissa silmien peittävän huiivin käyttö aiheuttaa. Hetkellisesti pimennetty näköaisti luo kokemuksen heikkoudesta ja turvattomuudesta. Vilkkaalla julkisella paikalla silmien sulkeminen on tavallisuudesta poikkeavaa ja pelottavaa. Alussa koettu epävarmuus ja pelko liittyy kokemukseen fyysisestä uhasta, mutta kenties myös epätietoisuudesta. Kuka on päättänyt jäädä seuraamaan performanssia? Muistanko koreografian oikein ja toistan sitä muiden kanssa samaan tahtiin? Green Newball kuvailee siirtymää performanssin alun epämukavasta olostä, kenties pelokkuudestakin, joka muuttuu luottamukseksi muita performanssin osallistujia kohtaan. Solidaarisuutta välittävä performanssi tarjoaa kokemuksen jaetusta luottamuksesta, siitä, että muut ovat puolellasi. Performanssi vahvistaa tunnetta siitä, että väkivallan uhrina et jää yksin.

Performanssin- ja politiikantutkija Diana Taylor on tarkastellut työssään trauman ja performanssin intersektioita. Taylor perehtyy performanssinomaisiin mielenilmauksiin

autoetnografisin tutkimusmenetelmin, ja analysoi niiden piirissä tehtävää tunnettyötä. Taylor (2002) tulkitsee, että performanssin avulla estetään traumaattisen muiston katoaminen poliittisesta muistista. Performanssissa muisto pidetään elävänä siirtämällä se muille performanssin osallistujille. Sosiaalisen liikkeen poliittista tahtotilaa pidetään yllä jakamalla trauma heillekin, jotka eivät ole eläneet väkivallan kokemusta henkilökohtaisesti. Taylorin mukaan myös katsoja performanssin kokijana tulee osaksi traumaattista tapahtumaa, sen osaomistajaksi. Trauman välittäminen performanssin kautta on kuin tartunta, jonka kautta katselijassakin ruumiillistuu uhrin tunteiden taakka, kipu, ja vastuu menneisyyden tapahtumista.

Traumalla ja performanssilla on Taylorin mukaan useita yhtymäkohtia: sekä trauman että performanssin perusluonnetta kuvaavat niiden jatkuvat toistot. Performanssi saa voimaa toistoista, ja sen kautta välitettävä viesti iskostuu kuulijoidensa tietoisuuteen vain toiston kautta. Trauma muuttaa esiintymismuotoaan, mutta vaatii valtavasti psykologista työtä lieventyäkseen. Taylor myös kuvaa performanssia, samoin kuin traumaa, ”syvänä ja tunteellisena kokemuksena” (Taylor, 2002: 153). Tutkijan mukaan sekä performanssi että trauma ovat myös kontekstiinsa sidottuja, aina omassa esiintymishetkessään erityisiä. Taylorin mukaan performanssin keskeinen tehtävä on auttaa pääsemään yli yksilöllisestä tai kollektiivisesta traumasta valjastamalla se poliittiseksi vastarinnaksi. Kun traumaattisen väkivallan tai menetyksen seurauksia tarkastellaan yksityisen piirin sijaan julkisella tasolla, henkilökohtaisen tuskan voi valjastaa ”kulttuurisen muutoksen veturiksi” (mt., 2002: 154).

Performanssi on tapa käsitellä traumaattista kokemusta, ja saada kokemus vertaistuesta, joka auttaa selviytymään. Green Newballin kommentti havainnollistaa psykologisia vaikutuksia, joita hiljentämisen kulttuurin rikkomisella voi olla. Kokemus yksin jäämisestä on tyyppinen seksuaalisen väkivallan uhreille. Aihe on vahva tabu, ja raiskauskulttuurissa häpeän kokemus ja uhrien pelko tuomitukseksi tulemisesta ovat suuria. Performanssissa rikotaan hiljaisuutta stigmatisoidun aiheen ympärillä ja vastustetaan kulttuuria, joka pyrkii syyllistämään ja tuottamaan häpeää seksuaalirikosten uhreille. Uhria syyllistävän diskurssin vaikutukset näkyvät myös rikostutkinta- ja oikeuskäsittelyissä koettuina väärinkäytöksiä, jotka aiheuttavat jo valmiiksi suuren trauman kanssa kamppaileville uhreille valtavia psykologisia haasteita (ks. esim. López Valdez, 2015). Performanssissa osallistujat asettuvat toistensa rinnalle puolustamaan epäilyksien ja turhien syytösten kohteeksi joutuvia uhreja. Kymmenien, satojen tai tuhansien muiden hymniä toistavien viesti ”syy ei ollut meidän” toimii vastavoimana syyllistävälle raiskauskulttuurille. Wallace (2021) toteaa, että Un violador -

performanssiin osallistuvat naiset eivät kohdista viestiään valtiovallalle tai yleisölleen toteuttaakseen konkreettisia lakimuutoksia, mutta eivät myöskään pelkästään kommentoi yhteiskunnallisia kysymyksiä. Sen sijaan, Wallace et al. toteavat Tayloria mukaillen, naiset ”toistavat, toistavat ja toistavat että syy ei ole heidän, eikä koskaan tule olemaan”, juurruttaen sen kautta totuuden yhteiskunnallisiin rakenteisiin ja ”luoden julkilausumansa kautta uutta maailmaa”.

On selvää, että performanssi ei vaadi osallistujiltaan traumaattista menneisyyttä ollakseen merkityksellinen. Performanssissa liikkeellä olevat *affektiiviset voimat* ovat kuitenkin yksilön kokemuksen ylittäviä, osallistujiaan yhdistäviä ja katselijoilleen ohittamattoman voimakkaita. Performanssi ”*katarttisena*”, eli puhdistavana ja voimaannuttavana kokemuksena toistuu sekä tämän tutkielman haastatteluissa että muissa Un violador -performanssia käsittelevissä teksteissä, ja selittää osaltaan sitä, miksi performanssi on levinnyt niin laajalle. Sara Ahmed esittää affektiivisuuden kirjassaan *Tunteiden kulttuuripolitiikka* (2018) tunteiden liikkeellepanevana voimana. Ahmedia seurailen Saresma (2020: 38) kuvaa affekteja tunnerakenteina, jotka ”strukturoidut kokemuksiamme”. Performanssissa affektit voidaan ymmärtää taustalla piilevinä mobilisoivana voimana, toiminnan motiiveina. Affekteilla voi kuvata myös kehollisia vaikutuksia; performanssin kaltaisessa massatapahtumassa osallistujien kehojen tila muuttuu, heikentyy ja voimistuu performanssin affektiivisuuden vaikutuksesta. Näin affektiivisuuden kautta voi analysoida myös yhteisöllisen voimaantumisen kokemusta. Feministisen performanssin piirissä monenlaiset affektiiviset voimat ovat liikkeellä yksilöllisistä kokemuksista yhteiskunnallisiin sekä myös feministisiin, ideologisiin vaikutteisiin.

Performanssi merkitsee monille osallistujilleen olemassa olevan feministisen identiteetin vahvistumista. Osallistuminen tai performanssin todistaminen voi kuitenkin merkitä myös *affektiivista käännettä*, jota Hemmings (2012) peräänkuuluttaa välttämättömänä feministisen itsereflektion (en. *feminist reflexivity*) prosessin käynnistämiseksi. Hemmings viittaa affektiivisellä käännteellä tai affektin hetkellä tunnerikkaaseen kokemukseen, joka on alkusysäys muutokselle kohti feminististä ajattelua. Hemmings kuvaa tällaista käännettä ennen kaikkea kognitiivisen dissonanssin paljastumisena, jossa huomataan ympäröivän todellisuuden ristiriitaisuus käsitykseen itsestä ja omista mahdollisuuksista. Hemmings analysoi naiseuden tai feministiksi tuleminen monimutkaista suhdetta omasta näkökulmastaan. Laajennan tässä Hemmingsin affektiivisen dissonanssin hetken kuvaamaan myös ristiriitaa hahmotetun todellisuuden ja omien tasa-arvoon ja ihmisoikeuksiin liittyvien käsitysten kanssa, laajentaen

näin teoriassa keskeistä naisnäkökulmaa. Performanssi tavoittaa monenlaisia yleisöjä, ja puhuttelee heitäkin, joita sukupuolittunut väkivalta ei suoraan kosketa. Hemmings välttää suoraviivaisia tulkintoja ja toteaa, että affektiivinen dissonanssi ei suinkaan takaa feminististä politisoitumista tai edes vastarinnan tunnetta. Dissonanssin voi selvittää monella tavalla: sen voi tukahduttaa tai sen voi valjastaa muutosvoimaksi. Jälkimmäisen toteutumiselle Hemmings antaa varovaisen mahdollisuuden. Hemmings pyrkii hahmottamaan prosesseja, jonka kautta feministinen itsereflektio, jossa kyseenalaistetaan aiemmat ajatusmallit ja asenteet, omat ennakkoluulot ja etuoikeudet, muovautuu solidaarisuudesta kumpuavaksi yhteistoiminnaksi. Hemmings asettaa tunteet analyysinsä keskiöön ja pohtii niiden merkitystä feministisen ajattelun kehittymisessä ja feministiksi tuleminen prosessissa, koska ”tämä affektiivisuuden kysymys – tuska, raivo, intohimo, nautinto – herättää feminismin henkiin”, ja ilman affektiivisuutta feminismi ei merkitsisi muuta kuin ”älyllistä harjoitetta” (2012: 150). Hemmingsille empaattisuus ja solidaarisuus ovat feministisen toiminnan keskiössä, välineitä rikkoa valkoisen feminismin kapeaa näköalaa. Tämä tarkoittaa katseen siirtämistä omaa kontekstia pidemmälle, hahmottamaan omaa asemaa globaalien valtasuhteiden näkökulmasta. Kuten olen aiemmin esittänyt, Un violador -performanssissa tunteiden voimalla pyritään herättämään solidaarisuutta. Dekoloniaalisen feminismin teoriasta kumpuavassa performanssissa materialisoituu Hemmingsin esittämä yhteys empatian kautta laajenevan feministisen ajattelun, eli affektiivisen solidaarisuuden, ja dekolonisoivan, epistemologisen muutoksen välillä. Argentiinalaisen Rita Segaton patriarkaalisten yhteiskuntien koloniaalista luonnetta analysoivan teorian viesti toistuu performanssin kautta kaupungista toiseen, muovaten feminististä ajattelua. Performanssin globaali levinneisyys ja sen monikieliset esitykset ravistelevat uuskolonialistisia vallan rakenteita, joilla on valtava vaikutus siihen, millaista tietoa rakennetaan, ja mihin huomiomme mediassa tai akatemiassa kiinnittyy. Näin performanssi muodostuu osaksi dekolonisaation prosessia. (Martin & Shaw, 2021: 719–720.)

Käsitellessäni performanssia aktivismin muotona olen analysoinut tunteiden merkitystä poliittisessa toiminnassa, performanssin voimaannuttavaa vaikutusta ja tapoja, joilla vallitsevia tunnekulttuureja performanssin piirissä ravistellaan. Solidaarisuus kietoutuu analyysissäni osaksi performanssin affektiivisuutta sekä muutosvoimaa, joka kohdistuu historiallisesti muodostuneisiin valtarakenteisiin. Edelleen solidaarisuus on esillä sen ylijärjestyksen kautta seuraavassa luvussa, jossa pohdin performanssin transnationaalisuutta, ja paneudun syvemmin transnationaalisessa tilassa tapahtuviin identiteetin ja kuulumisen neuvotteluihin.

4. Ylirajaisesta feministisestä solidaarisuudesta

4.1. Performanssi transnationaalisenä ilmiönä

Ympäri maailmaa erilaisissa maantieteellisissä, sosiaalisissa ja poliittisissa konteksteissa esitetty *Un violador en tu camino* -performanssi lukeutuu transnationaaliseksi ilmiöksi. Transnationaalisuuden käsite kuvaa hyvin performanssia, joka ylittää kulttuurieroja ja valtioiden rajoja, leviää sosiaalisen median ja kansainvälisten verkostojen kautta ja muovautuu uusiin esittämipaikkoihin, joissa se luo jälleen uusia merkityksiä esittäjilleen. Transnationaalisuus oli kuitenkin performanssin ominaisuus jo sen ensiesityksessä Chilen Valparaísossa, ennen kuin performanssista tuli viraali-ilmiö. Jo ensimmäinen performanssi muodostui transnationaalisessa tilassa kiertävistä vaikutteista, feministisen protestin kansainvälisesti tunnetuiksi tulleista elementeistä, ja aiempien aktivistiryhmien luomista ilmiöistä.

Valentine Moghadam (2015: 1–20) määrittelee, että kyse on transnationaalisesta feministiverkostosta silloin, kun kolmesta tai useammasta maasta kotoisin olevat naiset kokoontuvat yhteen jonkin epäkohdan ratkaisemiseksi. Verkostojen tavoitteena on löytää ratkaisuja ongelmiin esimerkiksi ihmisoikeuksien, terveystekemysten tai taloudellisen oikeudenmukaisuuden piirissä. Moghadamin määritelmässä tarkentuu erityisesti järjestäytyneisiin, institutionaalisiin, feministisiin kysymyksiä ajaviin ryhmittymiin. Kategorioidessaan erilaisia verkostomuotoja Moghadam esittelee myös kansainvälistä solidaarisuutta edistävät verkostot, mikä tulee mielestäni lähimmäksi *La Red de Mujeres Finlandian* kuvausta. *La Red* on syntynyt Suomessa asuvien latinalaisamerikkalaisten naisten kesken heidän välisekseen tuen ja tiedonvälityksen verkostoksi. Kansainvälisyys ryhmän sisällä syntyy osallistujien moninaisista taustoista, ja henkilökohtaisista yhteyksistä, joita heillä on toisiin kotimaihinsa. Tekemällä yhteistyötä muiden Suomessa toimivien (monikulttuuristen) feministiverkostojen kanssa *La Red* ulottaa solidaarisuustyönsä myös ryhmän ulkopuolelle.

Mallinnuksessa transnationaalisesta feministisestä toiminnasta, jossa solidaarisuus on analyysin keskiössä, transnationaalisuus käsitetään ”yhteytenä useiden, eri kansallisille alueille jakautuvien yksiköiden välillä, jotka kaikki sellaisenaan osallistuvat solidaarisuussuhteeseen” (Dufour et al., 2010: 4). Solidaarisuus ymmärretään kaiken toiminnan perustana, osana järjestäytymisen tapoja, valittuja strategioita ja lähtökohtana yhteistyölle muiden organisaatioiden kanssa. Solidaarisuutta painottavan määritelmän tavoitteena on avata transnationaalisuuden termi kattamaan moninaisia toiminnan muotoja, ei ainoastaan hahmottaa transnationaalisuutta sellaisena järjestäytyneenä aktivisminä, joka kohdistuu kansainvälisiin

instituutioihin. Transnationaalinen aktivismi on monitasoista kollektiivista toimintaa, jossa erimuotoisissa järjestymisen tavoissa virallisuuden taso vaihtelee. (Dufour et al., 2010: 5–6.) Myös La Redin blogin esittelytekstissä solidaarisuus tuodaan esille. Aiempaa toimintaa kuvatessa todetaan, että ryhmä edistää ja tukee erilaisia *solidaarisuudelle* ja *sisaruudelle* perustuvia hankkeita, jotka kohdistuvat Latinalaisessa Amerikassa ja Karibiassa toimiviin yhteiskunnallisiin liikkeisiin. (La Red de Mujeres Finlandia, n.d.)

Erityisesti siirtolaisuuskontekstissa huomionarvoinen on transnationaalista toimintaa luonnehtiva *glokaalin* käsite (en. *glocal*, yhdistelmä sanoista *global* ja *local*), jonka kautta korostetaan globaalin ja paikallisen tason kehityskulkujen yhteenkietoutumista. Glokaalin kautta pyritään hahmottamaan, miten globaalit trendit rakentuvat ja näkyvät paikallisella tasolla ihmisten ja yhteisöjen luomien monitasoisten verkostojen kautta. Transnationaalisissa feministiliikkeissä globaali solidaarisuusliike välittää tietoa paikallisille toiminnan tasoille ja voi edistää paikallisia yhteiskunnallisen muutoksen mahdollisuuksia. (Baksh-Sodeen & Harcourt, 2015.)

Un violador -performanssin kaltaisissa symbolisissa mielenilmauksissa, jotka kuka tahansa voi järjestää ja joilla ei suoraan pyritä institutionaaliseen muutokseen, on harvoin paikkaa transnationaalisen toiminnan mallinnuksissa. Sama koskee La Red de Mujeres Finlandiaa, jonka toiminta perustuu hierarkiattomuudelle ja toiminnan ja järjestäytymisen tapojen avoimuudelle. Ana López Ricoy (2021) kritisoi transnationaalisuuden teorioiden jäykkyyttä ja huomauttaa, että ennen kaikkea feministisen aktivismin muodot ovat monipuolisempia, kuin mitä teoreettisissa mallinnuksissa annetaan olettaa. On luontevaa, että feministinen aktivismi, jossa toimintaa lähtökohtaisestikin kuvaa kapinointi vallitsevia valtarakenteita kohtaan, tapahtuu institutionaalisuuden ulkopuolella. López Ricoy kuvailee feminististä ruohonjuuritason aktivismia antikapitalistisena ja järjestelmänvastaisena. López Ricoy käy läpi Latinalaisen Amerikan feminististen liikkeiden historiaa ja löytää yhteyksiä alueen vasemmistolaisten poliittisten liikkeiden toimintastrategioiden, alkuperäiskansojen järjestelmänvastaisen feminististen liikkeiden ja tällä hetkellä pinnalla olevan feministisen liikehdinnän välillä. Kirjoittaja hahmottaa tapoja, joilla kulttuurialueelle erityinen aktivismin historia on muovannut feminististä liikettä nykyiseen muotoonsa. Un violador en tu camino -performanssi edustaa latinalaisamerikkalaisen feminismin ”uutta aaltoa”: symbolista, transnationaalista ja esteettistä feministisen aktivismin muotoa. Feministiselle liikkeelle ominaiset performanssit ovat vaikutukseltaan monisyisiä, eikä niiden teoreettinen hahmottaminen ole yksinkertaista. López Ricoy kuitenkin painottaa, ja olen hänen kanssaan

samaa mieltä siitä, että epävirallisen yhteistoiminnan muotoja on syytä huomioida transnationaalisia verkostoja tarkastelevan tutkimuksen piirissä. (López Ricoy, 2021: 495–498.)

Las Tesis -ryhmän luoman performanssin transnationaalisuutta ei kuvaa ainoastaan sen kansainvälisesti keräämä huomio ja laaja levinneisyys, vaan myös sen intertekstuaalisuus. Cami Wallace (2021) on tarkastellut Un violador -performanssin yhteyksiä muihin poliittisen protestin ja feministisen aktivismin ilmiöihin. Diana Tayloria (2002) seurailleen, Wallace siis analysoi *performanssin DNA:ta*. DNA:n käsitteen kautta Taylor kuvailee sosiaalisten liikkeiden historiallista kerrostuneisuutta, jossa aktivismissa käytetyt symbolit toistuvat uusissa muodoissa. Eri mielenilmauksissa toistuvat elementit, kuten järjestäytymisen tavat, muualta lainattu estetiikka, huudot, hymnit, laulut ja tanssit ja näiden mukaelmat ovat osa ”repertuaaria”, josta yhä uudelleen ammennetaan. Kun palataan näiden toistuvien elementtien juurille ja analysoidaan performanssin merkityksiä, voidaan paneutua performanssin DNA:han.

Un violador -performanssin ”DNA:n osasia” olen jo avannut tämän tutkielman toisessa luvussa, jossa kuvailin performanssin syntykontekstia sekä lyriikoista ja esteettisistä elementeistä avautuvia merkityksiä. Performanssin intertekstuaalisuus ja sen transnationaalisuus tulee kuitenkin konkreettisimmin esille tarkastelemalla Wallacen luomia yhteyksiä Un violador -performanssin ja muiden feminististen mielenilmausten välille. Yksi niistä on argentiinalaisen H.I.J.O.S.-ryhmän aktiot, joita kutsutaan nimellä *escraches*, (suom. naarmu), jossa näyttävän performanssin kautta levitetään tietoa yleensä jonkun poliittista voimaa käyttäneen henkilön väärinkäytöksistä, esimerkiksi merkkamalla tähän kohdistuneilla syytöksillä tekstin tai kuvien muodossa tämän koti tai joku muu kohteelle merkittävä paikka. Wallace rinnastaa ryhmän käyttämän julkisen paljastuksen ja nöyryytyksen strategian Un violadorin syyttävään, paljastavaan luonteeseen. Samankaltaisuuksia performanssin kurittomaan ja epäsovinnaiseen sävyyn Wallace taas löytää yhdysvaltalaisen taideaktivismia harjoittavan Querrilla Girls -ryhmän toiminnasta. Querrilla Girls -aktivistien feministinen kapina materialisoituu usein karnevalistisissa, vahvan esteettisissä tempauksissa. Lisäksi Wallace tuo esille Las Tesis-ryhmän yhteistyön venäläisen feministisen aktivistiryhmä Pussy Riotin kanssa. Peloton julkisen tilan valtaaminen kehollisesti yhdistää ryhmien toimintaa, ja on saanut ryhmien jäsenet myös tekemään yhteistyötä. Samankaltaiset toiminnan tavat ja aktivismin agendat, sekä yhteistyössä toteutetut tempaukset inspiroivat rajoja ylittävää solidaarisuutta. Niiden tarkastelun kautta myös konkretisoituu huomio siitä, että performanssi ei synny tyhjiössä, vaan tiiviissä keskustelussa muiden performanssinomaisten ilmiöiden ja

mielenosoitusten kanssa, inspiroituen poliittisista tapahtumista ja muiden järjestöjen toiminnasta yli valtiollisten, kulttuuristen ja kielellisten rajojen.

La Redin aktivismissa Un violador -performanssi on oma erityinen ja erilainen kokemuksensa, mutta nivoutuu silti temaattisesti yhteen muiden, aiempien ryhmän käyttämien protestin muotojen kanssa:

SGN: Well, from my experience the performance El violador en tu camino, was my first performance. I think here at least in Helsinki, Finland, we from the Red have had several performances, for example the 25th of November which is the Day Against Gender Violence, we had, we always make signs with numbers in a month of women killed in different countries. So, I think that's a performance, in the uhm, and also that impacts people, when you see someone just standing there with a sign and saying that in Mexico City a woman is killed every two hours for example, you know, this is now an example, right. So, I think that's a performance just to stand there with a sign giving these details so that people can read it and we usually do that every 25th of November. I think there are a lot of other ways, the performance is not just shouting like El violador en tu camino, but there are other ways of doing other activism and we at least from La Red, I feel like we have done it here in that sense, we have manifestations, we have conversations, we have sometimes just workshops to make the signs that we are going to take to the manifestations, so there is a lot of ways, different ways and different angles on how to empower the feminism and how to be an activist.

Green Newball tuo esille feministisen protestin muotojen monipuolisuutta. Suomessa La Redin aktivismissa esteettisen protestin keinoja on käytetty myös ennen Un violador -performanssia, esimerkiksi latinalaisamerikkalaisten maiden väkivaltatilastoja näkyviksi tuovien kylttien muodossa. Un violadorin La Red on esittänyt Helsingissä Suomessa 8. maaliskuuta, kansainvälisenä naistenpäivänä. Suomessa naistenpäivän perinteet koostuvat monille punaisista ruusuista ja suklaasta, ja kaupallistuneen päivän työväenliikkeeseen pohjautuvat juuret ovat monelle suomalaiselle tuntemattomat. Latinalaisessa Amerikassa naistenpäivä on feministiselle aktivismille tärkeä 8M. Kadut valtaavat vihrein huivein, osuvin iskulausein ja kyltein varustautuneet naisten joukot, jotka osoittavat mieltään naisten ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksien puolesta. Latinalaisamerikkalaiset maahanmuuttajat tuovat protestillaan uusia merkityksiä naistenpäivään Suomessa.

"Also the metoo movement bring this kind of environment that it's also happening here," Gutiérrez Zamora pohtii haastattelussa aiempien feminististen liikkeiden merkitystä Suomessa (ks. lainaus kokonaisuudessaan tutkielman luvussa 3.2.). Viihdealan seksuaalista häirintää paljastanut liike toi uhreille mahdollisuuden kokemustensa julkituontiin, ja toi

Suomessakin tutuksi Un violadorissa keskeisen paljastamisen strategian. #metoo-liikkeen vaikutuksesta syntynyt laaja tietoisuus naisten kokemasta seksuaalisesta häirinnästä vaikuttaa tapoihin, joilla Un violador -performanssia Suomessa tulkitaan.

Suomessa esitetyn performanssin merkitykset ja viittaukset kietoutuvat siis keskeisesti sekä alkuperäisen performanssin DNA:han ja että myöhemmin muualla esitettyjen performanssien laajaan verkkoon. Vuonna 2022, muutama vuosi Un violadorin synnyn jälkeen performanssin hymni ja tanssi toistuvat latinalaisamerikkalaisissa feministisissä protesteissa, kuten naistenpäivän 8M-marsseissa. Mukaansatempaava, tanssittavaksi musiikiksi miksattu versio hymnistä antaa energiaa katuja valtaaville mielenosoittajille. Suomessa La Red on järjestänyt Un violadorin jälkeen useita esteettisiä performansseja, kuten meksikolaisen taiteilijan Elina Chauvet'n *Zapatos Rojos* -tilainstallaation. Performanssissa Helsingin keskustaan Kansalaistorille levitetyt, punaiseksi maalatut kengät symboloivat naismurhien uhreja. (Kinnunen, 2021.) *Zapatos Rojos* -installaatio toistaa Un violadorista tuttua, esteettistä performanssin muotoa.

Solidaarisuuden *transnationalisoituminen* (en. *transnationalization of solidarities*) kuvaa solidaarisuuden laajenemista valtiollisten rajojen ylitse, sekä myös solidaarisuuden tunteen syventymistä naisten ja feministien kesken. Dufour et al. (2010) esittävät teoksensa *Solidarities Beyond Borders: Transnationalizing Women's Movements* johdantoluvussa, että solidaarisuuden syveneminen on mahdollista vastavuoroisuuden ja aktivistien välisten suhteiden vahvistamisen kautta. Sen kautta saattaa avautua ”mahdollisuuksia paremmalle yhteisymmärrykselle, jaetulle käsitykselle tilanteista ja ongelmista, ja joskus myös yhteistoiminnan kautta löytyviä ratkaisuja” (mt. 3–4). Ylirajaiseen feministiseen solidaarisuuteen on kuitenkin suhtauduttava varauksella. Transnationaalinen feminismi tai globaali feminismi pyrkii jo käsitteellisesti tuomaan esille ylirajaiseen solidaarisuustyöhön liittyvät hegemoniset valtasuhteet. Sisäsyntyisen *globaalin sisaruuden* ajatus on teorioitsijoiden mukaan ylyksinkertaistava, valtasuhteita häivyttävä ja idealistinen. Globaalit valtasuhteet asettavat tasa-arvokysymysten kanssa omissa sosiaalisissa ympäristöissään kamppailevat naiset hyvin erilaisiin asemiin. ”Patriarkaalista yhteiskuntaa” ei voi esittää samankaltaisena, kaikkialla naisten elettyjä kokemuksia muovaavana, yhdistävänä entiteettinä. Patriarkaaliset ja koloniaaliset rakenteet muovaavat sosiaalisia todellisuuksia kaikkialla, mutta hyvin eri tavoin ja eri asteisesti. Transnationaalisen feminismien teorioissa rajoja ylittävään, kitkattomasti yhdistävään solidaarisuuteen suhtaudutaan skeptisesti. Tämä tulee esille myös monella tapaa tutkielmani haastattelumateriaalissa. On esimerkiksi selvää, että kokemus feministisestä

protestista Suomessa on hyvin erilainen kuin sellaisen toteutuessa Latinalaisessa Amerikassa, sillä poliittinen konteksti ja turvallisuuden taso määrittää mielenosoittamisen mahdollisuuksia. Green Newball kertoo ajatuksia, joita performanssin esittäminen suomenkielisenä käännöksenä herätti:

SGN: And here in Finland, the second time I perform it, it was different but it was also powerful for me. It was the eight of March, the International Women's Day, but it was so powerful because we had the performance in Spanish, but we also had it in Finnish. Which is like, like we got that, I feel like the Finnish society and the Finnish women also understood, who didn't understand in Spanish, who couldn't understand Spanish, for example, could understand that this context. Maybe here it's not the same, but probably they say ok, I understand it. Because uhm, the part where we say "es la policía", it's the police, this, the police is because, in the Chilean context the police were abusive of the women that were captured during the protest. But even I remember it's not necessary that the police detain you to harass you. In Nicaragua, in Managua you go walking on the street and sometimes the police will look at you and say que rica que estás. Police is supposed to guard us, to make us feel secure but a lot of time we don't feel secure by the police. So, harassment does not only go on in manifestation, but it goes on probably sometimes daily.

Performanssi käännettynä versiona avaa uusille yleisöille siinä piileviä merkityksiä, jotka kertovat sen väkivaltaisesta syntykontekstista.

Ajatukseen globaalista sisaruudesta sisältyy myös essentialistinen olettaus naisista feministeinä ja naiseudesta yhdistävänä voimana yksilöiden välillä. Pohtiessaan feministisen toiminnan affektiivista solidaarisuutta Clare Hemmings (2012, 151–152) huomauttaa, että yhteys naiseuteen ja feminismiin on ”kaikkea muuta kuin itsestään selvä”. Korostaessaan empaattisuuden merkitystä feministisen affektiivisen solidaarisuuden luomisessa Hemmings kuitenkin varoittaa lankeamasta säälimiseen. Empaattisuudeksi naamioituneella säälillä usein vahvistetaan omaa moraalista asemaa sen sijaan, että suhtauduttaisiin muiden ongelmiin vilpittömän kiinnostuneesti ja avoimesti. Alentavasta suhtautumisesta muodostuva ”valkoinen pelastajuus” määrittää valitettavan usein transnationaalista feminististä toimintaa. Hemmings korostaakin, että affektiivinen solidaarisuus ja itsereflektioon perustuva feminismi merkitsee hänelle ennen kaikkea tietoisuutta valtarakenteista ja omista etuoikeuksista. Näiden asetelmien hyväksymiseen ja dialogiin perustuva yhteistyö on hedelmällisempää kuin silmien sulkeminen eroavaisuuksilta ja olemassa olevilta valtarakenteilta. Useita yhteistöitä tarkastellessa huomataan, että eri toimijoiden äänet eivät tule esille yhtä vahvoina, eikä vaikutusvalta yhteisen toiminnan suuntaviivoja päätettäessä ole tasavertainen. Taloudellinen, poliittinen ja

kulttuurinen hegemonia, jota globaalia pohjoista edustavat feministit transnationaalisen järjestäytymisen piirissä käyttävät, vaikuttaa toiminnan tavoitteisiin. Intersektionaalisuus toiminnan perusteena on avain kohti tasapainoisempia yhteistyön muotoja. (Dufour et al. 16–17.)

Kuten aiemmassa luvussa totesin, Un violador -performanssin voi hahmottaa osana akateemisen dekolonisaation prosessia. Globaalissa etelässä tuotettu tieto popularisoituna, laajalle levinneen performanssin kautta viestittynä rikkoo eurosentrisen akateemisen maailman hegemonisuutta. Performanssi viestittää monia La Red de Mujeres Finlandian toiminnalle keskeisiä arvoja solidaarisuudesta väkivallan vastustamiseen. Maahanmuuttokontekstissa toteutettu transnationaalinen aktivismi on kiinnostava lähtökohta feministisen toiminnan glokaaliuden havainnoinnille. Siirtolaisten aktivismilla onkin erityinen rooli feminististen ideoiden viestijöinä ja yllirajaisen solidaarisuuden vahvistajina. Pohdin seuraavaksi, miten transnationaalisisessa tilassa päällekkäisten kuulumisen ja siirtolaiskokemuksen feministinen analyttisyys valtasuhteista ja niiden muovaamista sosiaalisista todellisuuksista syvenee.

4.2. Transnationaaliset identiteetit ja feminismin monipaikantuneisuus

Olen tässä tutkielmassa jo aiemmin tuonut esille sitä, kuinka performanssi ei ainoastaan vahvista osallistujien välisiä siteitä, vaan yhdistää myös yllirajaisesti lähtömaan aktivisteihin. Performanssissa osallistujat saattavat mielikuvissaan palata juurilleen Latinalaiseen Amerikkaan. Green Newball kuvaa yhteyttä Latinalaiseen Amerikkaan, ystäviinsä ja läheisiinsä siellä, mikä motivoi osallistumaan feministisiin mielenosoituksiin Suomessa:

SGN: It's good, like, and I like how you ask the question of like, why do we go here to protest in the streets of Helsinki because we are not in our home country. I go to protest because I'm not in my home country, but I have a lot of relatives and friends and fellows who are struggling with this thing every day and I think that's, I feel like that's my duty as a feminist and an activist to do something. And that's why I like to go to these manifestations. I feel like I support them from here, physically and mentally from here.

VGZ: Yea, and it's also kind of cathartic.

SGN: Yes, because you can shout it all, take out all and vomit all that you are, you know, feeling.

Sen lisäksi, että performanssi symboloi yhteyttä Latinalaiseen Amerikkaan, performanssin kautta keskeiset latinalaisamerikkalaisen feminismin teemat tuodaan myös Suomessa kuuluviksi ja näkyviksi. Un violador -performanssia on järjestetty Suomessa sekä

espanjankielisenä versiona, että käännettynä suomeksi. Gutiérrez Zamora kuvailee performanssissa käytetyn kielen vaikutusta kokemukseen:

VGZ: [In the first performance] I felt like it was really Latin American, like we were singing in Spanish. And that was also really personal because of course your language makes you feel differently when you are singing something. And at least for me it was really personal in a way that singing in your own language and taking the space in Helsinki, it's also saying that yea, we are living here, and probably we are having different kind of harassments in different context, but also, we are supporting our sisters in Latin America, and we are worried about them. And please, hear us, here we are. So that's something that I felt in the first performance.

And the second one, it was more a question for me that we share something with these other women who are not necessarily Latin American, so this bring us like, kind of make a bridge between us. And, although we are from different countries, even European, or Finnish, or Italians, or so, it was, I think, that moment when you feel that you can share many other things, rather than only nationality or regional belonging or something.

Hymnin toistaminen espanjaksi on korostuneen henkilökohtainen, koskettava kokemus. Kielen kautta otetaan tilaa ja tuodaan symbolisin keinoin kuulumista ilmi. Haastattelusta tulee esille, kuinka performanssi Helsingin kaduille tuotuna viestii monipaikantuneen, yllirajaisen kuulumisen kokemusta. Performanssi muodostuu myös tavaksi tuoda näkyväksi sekä kuuluvaksi latinalaisamerikkalaisuutta Suomessa. Kun performanssi esitettiin suomeksi, Gutiérrez Zamora koki performanssin siltana, viestinviejänä etnisten ja kansallisten identiteettien ylitse.

Siirtolaisuuden kokemusten yhteydessä identiteetteihin liittyviä kysymyksiä kuvaa parhaiten *kuulumisen* käsite. Jones & Krzyzanowski (2010) hahmottavat identiteetit jatkuvan muutoksen alaisina, sosiaalisissa konteksteissa luotuna ja neuvoteltuina prosesseina. Kuuluminen on teoreettinen ja käsitteellinen lähestymistapa identiteetteihin, jonka kautta pyritään hahmottamaan monimutkaisia, jopa ristiriitaisiakin sosiaalisia kokemuksia, joita identiteetteihin ja kuulumisen kokemukseen liittyy. Maahanmuuttotutkimuksen empiriaan teoriansa pohjaavat tutkijat määrittävät kuulumisen *prosessina*, jossa yksilö tuntee yhteyttä johonkin kollektiiviseen identiteettiin. Nämä yhteenkuuluvuuden kokemukset voivat olla ohimeneviä tai pysyvämpiä, ja usein kollektiiviset identiteetit ovat päällekkäisiä, joskus ristiriitaisiakin. Kuuluminen pitäisi hahmottaa aina osana sosiaalista kanssakäymistä. Identiteetit ovat sanan varsinaisessa merkityksessä *suhteellisia*: kuulumisen kokemus muodostuu ja tulee ilmi sosiaalisessa kanssakäymisessä, aina suhteessa muihin ”toisiin”.

Kuulumisen kokemus muodostuu sisäisten prosessien ja itsen määrittelemisen kautta, mutta siihen vaikuttavat vahvasti myös ulkoiset prosessit. Ulkoiset vaikutteet ovat tyypillisimmin valtaapitävän toisen asettamat kriteerit kuulumiselle. Siirtolaisuuskontekstissa tällaisia *kuulumisen portinvartioita* ovat usein institutionaaliset rakenteet, jotka määrittelevät esimerkiksi oikeutta kansalaisuuteen tai oleskelulupiin liittyviä, kuulumista ainakin symbolisella tasolla muovaavia tekijöitä. (Jones & Krzyzanowski 2010: 44–48.)

Performanssiin Suomessa on osallistunut pääasiassa latinalaisamerikkalaisia maahanmuuttajia, jotka liittyvät moniin yhteisöihin latinalaisamerikkalaisen identiteettinsä perusteella. Jaettu kuulumisen kokemus La Redissä sekä performanssissa kiteytyy latinalaisamerikkalaisuuteen ja naiseuteen. Un violador -performanssin yhteydessä tarkempi kansalaisuuden identiteetti siirtyy hetkellisesti taka-alalle, ja alueellinen kuuluminen, latinalaisamerikkalaisuus, korostuu. Kuuluminen määrittyy siis oman yksilöllisen identiteetin ja kollektiivisen – tässä tapauksessa latinalaisamerikkalaisen feminismin – identiteetin kohtaamispisteessä.

Kuulumista useisiin päällekkäisiin yhteisöihin, kansallisiin ja etnisiin identiteetteihin on hahmotettu *transmigraation* käsitteen kautta. Maahanmuuttotutkimuksessa tai siirtolaisuuden ilmiöitä tarkastelevassa antropologisessa tutkimuksessa on pyritty rikkomaan käsitystä siirtolaisuudesta kivuliaana luopumisen prosessina, jossa aiempi kotipaikka on jätetty taakse ja uuden elämän rakentaminen pitää aloittaa alusta uudessa kotimaassa. Transmigraation käsitteellä on pyritty kuvaamaan sellaisten henkilöiden sosiaalisia todellisuuksia, joiden "päivittäiset elämät ovat riippuvaisia useista ja jatkuvista kytköksistä yli maantieteellisten rajojen, ja joiden julkiset identiteetit muodostuvat suhteessa useampaan kuin yhteen valtioon" (Glick Schiller et. al., 1995: 48.) Tällaiset maahanmuuttajat integroituvat ja tulevat osaksi uuden kotimaan taloudellisia ja poliittisia rakenteita, mutta kuuluvat samanaikaisesti myös muualle. ”Transmigrantit” (en. *transmigrants*) ylläpitävät yhteyksiä, rakentavat instituutioita, siirtävät rahaa, vaikuttavat paikallisiin ja kansallisiin asioihin niissä maissa, joista he ovat muuttaneet muualle. Transmigraation käsite hahmottaa siis hyvin globalisaation muovaamia sosiaalisia todellisuuksia sekä mahdollisuuksia ja rajoitteita, joita useamman kuin yhden valtion piirissä elävät maahanmuuttajat kokevat. (Glick Schiller et. al., 1995.) Transmigraatio kuvaa hyvin elettyjä todellisuuksia: kuulumisen kokemukset eivät ole ainoastaan symbolisia tai nimellisiä, vaan myös konkreettisia tekoja. Siirtolaisnäkökulma transnationaalisessa tilassa liikkuviin ihmisiin, tavaroihin ja ideoihin konkretisoi vaikutuksia, joita aktivismilla maahanmuuttokontekstissa on sen symbolisessakin muodossa. Transmigraation ilmiö selventää

mielestäni hyvin sitä, että symbolisen vaikuttamisen muodot eivät ole kaukana konkreettisemmin hahmotettavista poliittisen vaikuttamisen tavoista.

La Redin aktivismin keskiössä ovat maahanmuuttokokemuksesta kumpuavat kokemukset. La Barbera (2012) on tarkastellut feminististä ajattelua ja aktivismia siirtolaisuuskontekstissa ja identiteettien ja kuulumisen kokemusten moninaisuuden ja hybridisyyden kautta. La Barbera kritisoi taipumusta asetella kuulumiseen liittyvän analyysin kysymykset lokeroiksi, joissa on mahdollisuus joko kuulumiseen tai ulkopuolisuuteen. Teorioitsija hahmottaa Patricia Hill Collinsin (1986) sisäisen ulkopuolisen käsitteen (en. *the outsider within*) kautta siirtolaisuuskontekstissa muodostuvien identiteettien asettumista rajapinnoille, useiden vaikutteiden alaiseksi. Migraatiokontekstissa syntyvää sosiaalista tilaa, jossa toimivat naiset liikkuvat eri maiden välillä ja kuuluvat useisiin maantieteellisiin paikkoihin ja yhteisöihin samanaikaisesti, kuvataan liikkuvana subjektiviteettina (en. *in-transit subjectivity*). Liikkuva subjektiviteetti on La Barberan mukaan ”kärsinyt mutta hedelmällinen paikantuneisuus, jonka avoimuus ja muuttumiskyky luo tuotteliaan tilan uuden poliittisen ajattelun kehittymiselle” (La Barbera, 2012: 24). La Barbera kuvaa tällaista liikkuvan subjektiviteetin kautta syntyvää hybridipositiota *monipaikantuneen feminismin* (en. *multicentered feminism*) käsitteen kautta. Monipaikantuneisuus viittaa risteäviin identiteetteihin ja päällekkäisiin marginalisaation kokemuksiin, jotka etninen tai kulttuurinen tausta tai kansallisuuden ja kuulumisen kysymykset tuovat mukanaan. Marginalisaation kokemukset sysäävät kyseenalaistamaan ja analysoimaan yksilö- ja ryhmätasolla tapahtuvia syrjinnän ja samaistumisen mekanismeja. Tällainen analyttisyys yhdistettynä monikulttuuriseen perspektiiviin luo La Barberan mukaan vahvan impulssin kohti sosiaalista muutosta. Tällaiset sosiaaliset ja kulttuuriset tekijät feministisen ajattelun lähtökohtana ovat omiaan myös laajentamaan analyysiä eurosentrisen ajattelun ulkopuolelle.

La Barberan kuvailema ”kärsinyt mutta hedelmällinen” liikkuva subjektiivisuus on hyvin kuvattuna Cecilia Gordano Peilen (2018) haastattelututkimuksessa, jossa hän tarkastelee Espanjassa asuvien latinalaisamerikkalaisten maahanmuuttajanaisten kokemuksia feminismistä. Tutkimuksen keskiössä on feministisen identiteetin muovautuminen ja muuttuminen siirtolaisuuskontekstissa. Gordano Peilen haastattelututkimuksen vaihtelevissa siirtolaisuusprofiileissa toistuu pääpiirteittäin samankaltaiset marginaalisuuden kokemukset. Maahanmuuttoon liittyy aina uuden rakentaminen uusien sosiaalisten verkostojen, arjen rakentamisen, työnhaun ja oman paikan löytämisen yhteydessä. Espanjassa, kuten Suomessakin, maahanmuuttokokemukseen Latinalaisesta Amerikasta liittyy myös muutos

pääosin valkoiseen, eurosentriseen ja usein rasistiseen ympäristöön, jossa erityisesti rodullistetut maahanmuuttajat kokevat syrjintää monilla eri tasoilla. Gordano Peile huomauttaa, että maahanmuuttokokemus tuo kuitenkin mukanaan sosiaalista ja kulttuurista pääomaa, joka vaikuttaa feministiseen toimintaan uudessa ympäristössä.

Kuten La Barbera, myös Gordano Peile (2018) ammentaa Patricia Hill Collinsin sisäisen ulkopuolisen käsitteestä. Hill Collins kuvaa tällä identiteettikategorialla akateemisessa ympäristössä toimivia ihmisiä, jotka työskentelevät tutkijoiden länsimaisen paradigman omaksuneena, mutta tuntevat ulkopuolisuutta akateemisessa ympäristössä tullessaan jatkuvasti eri tavoilla marginalisoiduiksi tai toiseutetuiksi etnisen taustansa vuoksi. Hill Collins rakentaa teorian kokemuksestaan mustana yhdysvaltalaisnaisena, ja kuvaa sosiaalista rajatilaa ja väliinpuotoamista usean eri yhteisön välissä. (Hill Collins, 1986.) Siirtolaisuuskontekstissa toimimiseen Gordano Peile ehdottaa kolme selviytymismekanismia, jotka löytyvät Hill Collinsin sisäistä ulkopuolista käsittelevästä analyysistä: 1. Itsemäärittely ja omanarvontunto auttavat hylkimään ulkopuolelta tulevia, toiseuttavia määritelmiä. 2. Henkilökohtaiset ja kulttuuriset kokemukset ovat arvokkaita tiedonlähteitä. 3. Aktivismilla on monia muotoja, jotka ylittävät perinteiset, institutionaaliset vaikuttamisen tavat. Laajennan nämä Gordano Peilen esille tuomat huomiot analyysiin La Redin toiminnan merkityksellisyydestä. La Red tarjoaa tilan omaehtoiselle toiminnalle, joka edesauttaa itsemäärittelyä maiden, yhteisöjen, kielten, aluepoliittisten teemojen, feminismien ja identiteettien intersektiossa. Yhteisö luo myös mahdollisuuden samankaltaisten henkilökohtaisten, poliittista toimijuutta muovaavien kokemusten jakamiselle. Monet La Redin aktivismin muodot ovat institutionaalisen toiminnan rajoja ylittävää, ja kuten olen Un violador -performanssia analysoidessani todennut, symbolinen performanssi on epäsuoraa, mutta vaikuttavaa toimintaa.

Gutiérrez Zamora kertoo kohtaamisestaan kotimaassaan Meksikossa paikallisten feministiaktivistien kanssa kuvatessaan aktivistien erilaisia todellisuuksia Suomessa ja Latinalaisessa Amerikassa. Turvallisuuden kokemukset kuvaavat erilaisia todellisuuksia, joissa aktivismia tehdään. Vapaus osoittaa mieltä turvallisesti tiedostetaan etuoikeutena, mikä osaltaan motivoi osoittamaan solidaarisuutta osallistumalla aktivistiseen toimintaan Suomessa:

VGZ: And that's something that is also, like many of< like there are also movements against this. So, like, the pro-life movement, which are kind of conservative movements. And they are gaining quite a lot of strength especially for instance in countries like Brazil or like in Mexico. So, that's why it's really important to question these things, because it's not only that they are going to happen easily and they are not actually happening easily. So, in many ways, if we can at least say to the women that are really fighting in Mexico, in

other countries, and they are putting their lives even into the streets without even knowing if they are going to survive. And we are here just having a performance in order to show that something is happening in there, then we are in a privileged position. So, it's our kind of ethical duty to do it. So, I would say that that's why we do it, because it's something that we shouldn't, we shouldn't forget that these kinds of things are happening over there. Maybe they never know that we are supporting them ((VGZ naurahtaa)), but, I mean, it's a way. And something that happened to me, for instance the last time I was in Mexico City, is that I just went to the, one of the antimonumenta, which is a monument for the women that have died via feminicides, and their families put that movement even if it was against the authorities. So, they put it and I was crossing there, and I just told them somehow that we were having these demonstrations and we admire them, and they are so strong, and you know like, just like ways of saying that we are listening to you in the other side of the world, and they were super happy. I mean, they were like, if someone is telling you that I'm listening to you in the other side of the world then, they were like really really saying like this is so important. And that's something that I would say that is necessary, I don't know.

((VGZ naurahtaa.))

Gutiérrez Zamora korostaa feministisen toiminnan tärkeyttä Latalalaisen Amerikan poliittisessa kontekstissa, jossa konservatiiviset liikkeet pyrkivät rajoittamaan naisten kehollista itsemääräämisoikeutta. Osallistuminen performanssiin liittyy osallistujat näihin poliittisiin väittelyihin. Haastattelussa tulee esille myös vaihteleva, kontekstista riippuvainen turvallisuuden kokemus, joka aktivismiin liitetään. Mielenosoittaminen, joka ei merkitse itsen asettamista vaaratilanteeseen, koetaan Suomessa etuoikeutena. Gutiérrez Zamoran kommentista voidaan havaita monia asioita, jotka kuvaavat sitoutumista useampaan paikkaan maantieteellisesti ja poliittisesti. Kulttuurienvälisyys merkitsee sekä kohtaamisia ja kokemusten jakamista kasvokkain, että symbolisen merkityksen omaavia solidaarisuuden ilmauksia. Kuten La Barbera (2012) monipaikantuneen feminismin käsitteen kautta, myös Gordano Peile käsittelee siirtolaisuuskontekstissa muodostuvaa feminististä ajattelua hybridisenä identiteettinä. Maahanmuuttajan ja feministin identiteetit luovat yhdistyessään hybridiposition, joka luo uudenlaista poliittista tietoisuutta ja toiminnan tapoja. Mahdollisuus vertailla lähtömaan ja uuden kotimaan tilanteita antaa mahdollisuuden feministisen ajattelun laajenemiseen, ja luo ”transnationaalisen ymmärryksen todellisuudesta”. (Gordano Peile, 2018.) Pällekkäiset kuulumisen kokemukset luovat analyttisen näkökulman, jossa globaalit valtasuhteet tai institutionaalisen vallankäytön vaikutukset ymmärretään erityisellä tavalla.

La Barbera (2012: 25) muistuttaa, että sisäisen ulkopuolisen kategoriasta muovautuva teoreettinen liikkuva subjektiviteetti on usein marginalisoitu, mutta myös spekulatiivinen sosiaalinen tila, jossa luodaan vastarintaa. Tästä subjektiviteetin näkökulmasta La Redin

toiminnan voisi mielestäni ymmärtää spekulatiivisena eli keskustelevana, eri vaikutteille ja kysymyksille avoimena, mutta samalla asiaansa omistautuneena, voimaannuttavana ja rohkeasti tilaa ottavana. Un violador -performanssi tilan ottamisen ja kuulumisen neuvottelun tapana on voimaannuttava. Se on symbolisen feministisen transnationaalisuuden ilmiö, jolla luodaan ylijärjestyksen solidaarisuutta ja laajennetaan feminismin teemoja suomalaisesta poliittisesta kontekstista pidemmälle.

5. Lopuksi

Latinalaisamerikkalainen feministinen aktivismi on suomalaisessa maahanmuuttokontekstissa merkityksellinen tekijöilleen symbolisena solidaarisuuden eleenä. Suomen Un violador en tu camino -performanssissa osoitetaan tukea ystäville ja läheisille Latinalaisessa Amerikassa: naisille, jotka taistelevat feminismillä hengestään. Performanssi on osoitus siitä, kuinka järkyttävien väkivaltatilastojen edessä ei ole vaihtoehtona lamaantua, vaan muovata surusta, turhautumisesta ja vihasta vastavoima väkivallalle. Transnationaalinen performanssi on solidaarisuuden ilmaus, joka kaikissa esityspaikoissaan mantereelta toiselle toistaa saman viestin: syy seksuaalisesta väkivallasta ei ole uhrin. Tämä voimaannuttava viesti iskostaa osallistujilleen ajatuksen seksuaalisesta väkivallasta rakenteellisena ilmiönä, ei yksilön ongelmana.

Tutkielmassa haastattelu kahden La Red de Mujeres Finlandian jäsenen kanssa ja osallistuva havainnointi Un violador -performanssista Suomessa tarjosivat näkökulman siirtolaiskontekstissa tapahtuvaan transnationaaliseen feministiseen solidaarisuustyöhön. Tutkielman aineistoon lukeutuivat myös performanssia ja La Redin toimintaa taustoittavat uutisartikkelit sekä La Redin blogisivusto. Paneuduin tutkielmassa performanssin vaikuttavuuteen tutkimalla tunteiden merkitystä performanssinkaltaisessa poliittisessä toiminnassa. Performanssin tunnekulttuuria tarkastellessani solidaarisuuden tunne asettui aktivismin keskiöön. Tutkin performanssia transnationaalisenä ilmiönä, jonka piirissä toteutuu merkittäviä identiteetin ja kuulumisen neuvotteluja.

Halusin tutkielmassani analysoida kokemusta Helsingissä 2019 järjestetystä Un violador -performanssista. Olin seurannut performanssin leviämistä maailmalla sosiaalisen median ja uutissivustojen kautta, ja niiden kautta muodostunut käsitykseni performanssista voimakkaana, pysäyttävänä kokemuksena ainoastaan vahvistui osallistuessani performanssiin Helsingissä. Hämmästelinkin, mistä muovautuu se joukkovoima, joka performanssiin ympäri maailmaa osallistuvilla naisilla on? Miksi performanssista, joka käsittelee niin musertavia aiheita, joka kumpuaa brutaalista väkivallasta ja poljetuista ihmisoikeuksista, lähteekin kotiin voimaantuneena, suorastaan huumaantuneena? Tunteet protestikulttuurissa avautuivat tutkielmassa sekä valtavana mobilisoivana voimana, että kaiken toiminnan ohjaajina. Poliittisessa toiminnassa valitut strategiat, toiminnan pitkäjänteisyys ja usko vaikuttavan toiminnan mahdollisuuksiin kumpuavat kaikki tunteista.

Analysoin tutkielmassa performanssin voimaannuttavaa vaikutusta ja tapoja, joilla vallitsevia tunnekulttuureja performanssin piirissä ravistellaan. Intersektionaalisen feminismiin

näkökulmasta tunteiden merkitys korostuu entisestään. Sosiaaliset normit ohjaavat suuresti sitä, kuka saa ilmaista tunteitaan ja millä tavalla. Suomessa normit ovat tietysti erilaiset kuin esimerkiksi performanssin ensimmäisessä esityspaikassa Chilessä. Ne kietoutuvat La Redin kontekstissa naiseuden lisäksi myös maahanmuuttajiin kohdistuviin normeihin. Performanssiin osallistuessaan La Red de Mujeres Finlandian aktivistit rikkovat tunnekulttuurin normeja sekä naisina että maahanmuuttajina ja luovat tilaa uudenlaisten tunnekulttuurien muovautumiselle, tai ainakin hetkelliselle vapautumiselle normeista. Siirtolaisuuskontekstin kautta performanssin tarkastelussa keskiöön nousivatkin transnationaaliset identiteetit ja kuulumisen neuvottelut, joita performanssin parissa käydään. Siirtolaisuuden, feminismin ja aktivismin intersektiossa avautuu analyttinen feminismin muoto, jossa ammennetaan marginalisaation ja toiseutetuksi tulemisen kokemuksista. La Red de Mujeres Finlandian solidaarisuuteen perustuva, avoin feministinen aktivismi ei ainoastaan tarjoa tilaa omaehtoiselle identiteetin määrittelylle maahanmuuttajakontekstissa, vaan myös laajentaa feministisen ajattelun näkökulmia Suomessa.

Solidaarisuus kietoutuu analyysissäni osaksi performanssin affektiivisuutta sekä muutosvoimaa, joka kohdistuu historiallisesti muodostuneisiin valtarakenteisiin. Yli kansallisten rajojen leviävä performanssi, joka on syntynyt argentiinalaisen feministiteorioitsija Rita Segaton kirjoitusten innoittamana, rikkoo eurosentrisen feminismin hegemonista asemaa. Globaalin etelän akateemisesta maailmasta kumpuava, performanssin kautta popularisoitunut teoria saa performanssin kautta uusia yleisöjä sekä akateemisen maailman että Latinalaisen Amerikan ulkopuolella.

Tutkielmani tavoitteena on ollut antaa ääni latinalaisamerikkalaisille maahanmuuttajajaisille Suomessa La Red de Mujeres Finlandian kautta. Un violador - performanssi tarjosi tarkastelukulman latinalaisamerikkalaiseen feministiseen aktivismiin erityisesti Suomen kontekstissa. Lisäksi performanssin kautta avautuneet tutkimuskysymykset olivat oiva tapa paneutua samanaikaisesti feministiseen aktivismiin, transnationaalisuuteen ja siirtolaisuuden kokemuksiin. Nämä ilmiöt loivat yhdessä teoreettisen kehyksen, joka tarjosi kiinnostavan pohjan analyysille. Jatkuvasti näkyvämpää ja vakiintuneempaa, teoreettisesti ja temaattisesti monipuolista latinalaisamerikkalaista feminististä aktivismia on syytä tarkastella Suomessa syvemmin. Latinalaisamerikkalaisten feministiryhmien toiminnan kautta tarkentuvat monet merkittävät, siirtolaisuuskontekstista käsin tehtävät dekolonisaation prosessit. Ennen kaikkea tutkimukselliset näkökulmat, joissa painoarvoa annetaan globaalia etelässä vaikuttaville feministisille teorioille, ovat osuvia latinalaisamerikkalaisten

(nais)siirtolaisten kokemusten tutkimisessa. Feministisen aktivismin kokemuksia suomalaisessa siirtolaiskontekstissa voisivat tarkemmin avata tätä tutkielmaa laajemmat ja syvemmät haastattelumateriaalit. Aiheeseen paneutuminen tunneanalyysin ja affektiteorioiden näkökulmasta, ja erityisesti postkoloniaalisen feministisen teorian näkökulmasta on hedelmällinen lähtökohta. Helsingin kaduilla ja kulttuurikeskuksissa, akatemiassa tilaa ottavat taiteelliset performanssit, poliittisen aktivismin muodot, keskustelut ja myös arkipäiväiset kohtaamiset ovat hyvä kohde tulevaisuuden tutkimukselle.

Lähdeluettelo

Haastattelut

1. Green Newball, Shirlene & Gutiérrez Zamora, Violeta. 28.5.2020, Helsinki.
Äänite. Haastattelukysymykset 1–4. Kesto 26.12 min.
Haastattelukysymykset laatinut Noora Pitkälä.
Tallenne kirjoittajan hallussa.
2. Green Newball, Shirlene & Gutiérrez Zamora, Violeta. 28.5.2020, Helsinki.
Äänite. Haastattelukysymykset 5–8. Kesto 39.07 min.
Haastattelukysymykset laatinut Noora Pitkälä.
Tallenne kirjoittajan hallussa.

Kirjallisuusluettelo

Ahmed, Sara 2018. *Tunteiden kulttuuripolitiikka*. Suom. Elina Halttunen-Riikonen. Niin & näin, Tampere.

Apajalahti, Hanna 2017. ”Nuestro feminismo es la rebelión de las birlochas”: Mujeres Creandon seinäkirjoitukset patriarkaatin vastaisen kamppailun ilmentäjinä. Pro-gradu -tutkielma. Humanistinen tiedekunta, Helsingin yliopisto.

Armas, Lois 2019. *The Fluctuating Nature of Otherness - An Oral History Study on Identity Construction Amongst Latin Americans in Finland*. Pro gradu -tutkielma. Valtiotieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto.

Baksh-Sodeen, Rawwida & Harcourt, Wendy 2015. Introduction: Rethinking Knowledge, Power, and Social Change. R. Baksh-Sodeen & W. Harcourt (toim.) *The Oxford Handbook of Transnational Feminist Movements*. Oxford University Press, New York.

- Cho, Sumi, Crenshaw, Kimberlé Williams & McCall, Leslie 2013. Toward a Field of Intersectionality Studies: Theory, Applications and Praxis. *Signs* 38(4): 785–810. The University of Chicago Press.
- Collins, Randall 1990. Stratification, Emotional Energy, and the Transient Emotions. Kemper, Theodore D. (toim.) *Research Agendas in the Sociology of Emotions*. Albany: State University of New York Press.
- Dufour, Pascale, Masson, Dominique & Caouette, Dominique (toim.) 2010. *Solidarities Beyond Borders: Transnationalizing Women's Movements*. UBC Press, Vancouver.
- Félix de Souza, Natália Maria 2019. When the Body Speaks (to) the Political: Feminist Activism in Latin America and the Quest for Alternative Democratic Futures. *Contexto Internacional* 41(1).
- Gisletti, María Vanesa & Montero, Claudia 2020. El octubre chileno: voces y luchas feministas. *Descentrada* 4(1).
- Glick Schiller, Nina, Basch, Linda & Szanton Blanc, Cristina. 1995. From Immigrant to Transmigrant: Theorizing Transnational Migration. *Anthropological Quarterly* 68(1): 48–63. The George Washington University Institute for Ethnographic Research.
- Gordano Peile, Cecilia 2018. Feminist Birds of Passage: Feminist and Migrant Becomings of Latin American Women in Spain. *The European Journal of Women's Studies*, 25(2): 198–213.
- Gould, Deborah 2003. Passionate Political Processes: Bringing Emotions Back into the Study of Social Movements. J. Goodwin & J. M. Jasper (toim.) *Rethinking Social Movements: Structure, Meaning, and Emotion*. Rowman & Littlefield Publishers, Lanham.
- Hemmings, Clare 2012. Affective Solidarity: Feminist Reflexivity and Political Transformation. *Feminist Theory* 13: 147-161.

- Hill Collins, Patricia 1986. Learning from the Outsider Within: The Sociological Significance of Black Feminist Thought. *Social Problems* 33(6): 14–32. HeinOnline.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2008. *Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Gaudeamus Helsinki University Press, Helsinki.
- Hochschild, Arlie Russell 1990. Ideology and Emotion Management: A Perspective and Path for Future Research. T. D. Kemper (toim.) *Research Agendas in the Sociology of Emotions*: 117–142. New York: State University of New York Press.
- Hyvärinen, Matti, Nikander, Pirjo & Ruusuvuori, Johanna 2010. *Haastattelun analyysi*. Vastapaino, Tampere.
- Iwama, Kasumi 2020. Creatividad rebelde feminista. Tejiendo la colectividad a través de la reivindicación del cuerpo y la apropiación de la performance “Un violador en tu camino” del colectivo LasTesis. *La ventana* 55(6): 337–369.
- Jones, Paul & Krzyzanowski, Michał 2011. Identity, Belonging and Migration: Beyond Constructing ‘Others’. G. Delanty, R. Wodak & P. Jones (toim.) *Identity, Belonging and Migration*. Liverpool University Press.
- Komppa, Miia 2008. Rasismi suomalaisessa arjessa. Latinalaisesta Amerikasta kotoisin olevien kokemuksia ja käsityksiä. Pro-gradu -tutkielma. Humanistinen tiedekunta. Helsingin yliopisto.
- La Barbera, MariaCaterina 2012. Intersectional-Gender and the Locationality of Women “in Transit”. G. T. Bonifacio (toim.) *Feminism and Migration: Cross-Cultural Engagements*: 17–31. Springer Netherlands, Dordrecht.

- López Ricoy, Ana 2021. South–South Symbolic Transnationalism: Echoing the Performance “A Rapist in Your Path’ in Latin America.” *Gender & Development* 29(2–3): 493–511.
- López Valdez, Andrea Xochitl 2015. La denuncia de delitos sexuales. Camino doblemente victimizante: una mirada desde las víctimas de violencia sexual. *Trabajo Social UNAM* 7: 71–93. Universidad Nacional Autónoma de México, Escuela Nacional de Trabajo Social. Ciudad de México.
- Martin, Deborah & Shaw, Deborah 2021. Chilean and Transnational Performances of Disobedience: LasTesis and the Phenomenon of Un violador en tu camino. *Bulletin of Latin American Research* 40(5): 712–729.
- Moghadam, Valentine 2015. Transnational Feminist Activism and Movement Building. R. Baksh-Sodeen & W. Harcourt (toim.) *The Oxford Handbook of Transnational Feminist Movements*. Oxford University Press, New York.
- Molina Olmos, Blanca 2022. Coreografiar la acción feminista: Un violador en tu camino. L. Avendaño Santana, M. A. Blanco Arroyo & M. Carabias Álvaro (toim.) *Discursos intervinientes: mujeres y arte actual*: 141–153. Dykinson, Madrid.
- Nissinen, Katja 2010. Intersektionaalinen näkökulma Espanjaan suuntautuvaan perulaiseen naissiirtolaisuuteen. Pro-gradu -tutkielma. Humanistinen tiedekunta. Helsingin yliopisto.
- Oinas, Elina 2004. Haastattelu: kokemuksia, kohtaamisia, kerrontaa. M. Liljeström (toim.) *Feministinen tietäminen: keskustelua metodologiasta*: 209–227. Vastapaino, Tampere.
- Pérez-Arredondo, Carolina & Cárdenas-Neira, Camila 2021. “The rapist is you”: Semiotics and Regional Recontextualizations of the Feminist Protest ‘A Rapist in Your Way’ in Latin America. *Critical Discourse Studies*.

- Pinto Galvez, Blanca Rosa & Silva Silva, Karina Esperanza 2021. La producción artística como forma de protesta de los feminismos: El caso “Un violador en tu camino” durante el Estallido Social. Licenciatura-opinnäytetyö. Universidad de Valparaíso, Facultad de Ciencias Sociales.
- Saresma, Tuija 2020. Vihan sfäärit: Valkoisten heteromiesten affektiivinen mobilisaatio sosiaalisessa mediassa. J. Rinne, A. Kajander & R. Haanpää (toim.) *Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa*: 197–243. Suomen kansatieteilijöiden yhdistys Ethnos ry, Helsinki.
- Sawyer, Lena 2011. *Voices of Migrants: Solidarity and Resistance*. G. Delanty, R. Wodak & P. Jones (toim.) *Identity, Belonging and Migration*. Liverpool University Press.
- Segato, Rita 2016. *La guerra contra mujeres*. Traficantes de Sueños, Madrid.
- Seppänen, Maaria 1998. Muistiinpanoja latinalaisamerikkalaisten kokemuksista Suomessa. J. Pakkasvirta, & J. Aronen (toim.) *Kahvi, Pahvi ja Tango: Suomen ja Latinalaisen Amerikan Suhteet*: 187–201. Gaudeamus, Helsinki.
- Serafini, Paula 2020. “A Rapist in Your Path”: Transnational Feminist Protest and Why (and How) Performance Matters. *European Journal of Cultural Studies* 23(2): 290–295.
- Solana, Mariela & Luz Vacarezza, Nayla 2020. Sentimientos feministas. *Revista Estudios Feministas* 28(2).
- Taylor, Diana 2002. “You Are Here”: The DNA of Performance. *TDR/The Drama Review* 46(1): 149–169.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2002. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi, Helsinki.

Vitikainen, Maria 2006. Latinalaisamerikkalaisten maahanmuuttajien sopeutuminen suomalaiseen elämäntyyliin: kokemuksia Suomesta haastattelujen ja diskurssien valossa. Pro-gradu -tutkielma. Humanistinen tiedekunta. Helsingin yliopisto.

Väkiparta, Kaisa 2010. Poliittinen pakolaisuus perintönä. Pro-gradu -tutkielma. Humanistinen tiedekunta. Helsingin yliopisto.

Wallace, Cami 2021. “*Un Violador en Tu Camino*”: *LasTesis’s Art, Activism and Action*. 2.5.2021. Blogikirjoitus. <http://camiwallace.com/capstone>. (Linkki tarkistettu 9.5.2022.)

Muu lähdeaineisto

Alcoba, Natalie & McGowan, Charis 2020. *#NiUnaMenos five years on: Latin America as deadly as ever for women, say activists*. The Guardian 4.6.2020. <https://www.theguardian.com/global-development/2020/jun/04/niunamenos-five-years-on-latin-america-as-deadly-as-ever-for-women-say-activists>. (Linkki tarkistettu 23.4.2022.)

Comisión Económica para América Latina y el Caribe (CEPAL) & Fondo de Población de las Naciones Unidas (UNFPA) 2020. *Los riesgos de la pandemia de COVID-19 para el ejercicio de los derechos sexuales y reproductivos de las mujeres*. Raportti. https://repositorio.cepal.org/bitstream/handle/11362/46483/1/S2000906_es.pdf. (Linkki tarkistettu 9.5.2022.)

Geochicas. Un violador en tu camino. Open Street Map -kartta. https://umap.openstreetmap.fr/es/map/un-violador-en-tu-camino-20192021-actualizado-al-2_394247#3/24.77/-26.02. Linkki tarkistettu 23.4.2022.

Human Rights Watch 2019. *Chile: Police Reforms Needed in the Wake of Protests*. Verkkouutinen. Human Rights Watch 26.11.2019.

<https://www.hrw.org/news/2019/11/26/chile-police-reforms-needed-wake-protests>.

(Linkki tarkistettu 23.4.2022.)

Immonen, Jasmin, 2021. Latinalaisamerikkalaisen feminismin koreografia toimii myös Suomessa. Antroblogi 25.5.2021.

<https://antroblogi.fi/2021/05/latinalaisamerikkalainen-feminismi/#1622022902242-7c10bcd1-e2ae>. (Linkki tarkistettu 9.5.2022.)

Kinnunen, Kaisa Sofia 2021. *Meksikossa kuolee kymmenen naista päivässä henkirikoksen uhrina – ”Machokulttuuri ylläpitää naisia alistavia rakenteita”*. MeNaiset 8.3.2021.

<https://www.is.fi/menaiset/ilmiot/art-2000007847717.html>. (Linkki tarkistettu 23.4.2022.)

Lopez, Oscar 2020. *Factbox: Where Latin America women are fighting the world's highest murder rates*. Reuters 7.3.2020 . <https://www.reuters.com/article/us-latam-women-protests-idUSKBN20U095>. (Linkki tarkistettu 23.4.2022.)

McDonald, Brent 2019. *A Bullet to the Eye Is the Price of Protesting in Chile*. The New York Times 19.11.2019. <https://www.nytimes.com/2019/11/19/world/americas/chile-protests-eye-injuries.html>. (Linkki tarkistettu 23.4.2022.)

McGowan 2019. *Chilean anti-rape anthem becomes international feminist phenomenon*. The Guardian 6.12.2019. <https://www.theguardian.com/world/2019/dec/06/chilean-anti-rape-anthem-becomes-international-feminist-phenomenon>. (Linkki tarkistettu 23.4.2022.)

Naisiasiainosasto Kaartamo & Tapanainen 2020. *”Latinalaisessa Amerikassa on menossa feministinen vallankumous”*. Yle Areena 30.12.2020. <https://areena.yle.fi/audio/1-50700407>. (Linkki tarkistettu 23.4.2022.)

Pais, Ana 2019. *Las Tesis sobre "Un violador en tu camino": "Se nos escapó de las manos y lo hermoso es que fue apropiado por otras"*. BBC News Mundo 6.12.2019.
<https://www.bbc.com/mundo/noticias-america-latina-50690475>. (Linkki tarkistettu 23.4.2022.)

Red Chilena Contra La Violencia Hacia Las Mujeres 2019. *Violencia Contra Las Mujeres en Chile*. Raportti. <http://www.nomasviolenciacontramujeres.cl/wp-content/uploads/2019/09/DOSSIER-2019-1.pdf>. (Linkki tarkistettu 23.4.2022.)

Red de Mujeres Finlandia n.d. *Qué es La Red?* Blogikirjoitus.
<https://reddemujeresfinlandia.wordpress.com/>. (Linkki tarkistettu 23.4.2022.)

Tapanainen, Jonna 2020. *Latinalaista Amerikkaa pyyhkii feminististen protestien aalto – "Me ansaitsemme paremman elämän"*. Yle 30.12.2020.
<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2020/12/30/latinalaista-amerikkaa-pyyhkii-feminististen-protestien-aalto-me-ansaitsemme>. (Linkki tarkistettu 23.4.2022.)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2022. *Sukupuolistuneen väkivallan yleisyys*. Nettisivusto.
<https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/vakivalta-ja-hairinta/sukupuolistuneen-vakivallan-yleisyys>. (Linkki tarkistettu 23.4.2022.)

Tilastokeskus 2021. *Syntyperä ja taustamaa sukupuolen mukaan kunnittain, 1990–2021*. Väestötilasto.
https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vrm_vaerak/statfin_vaerak_pxt_11rv.px/table/tableViewLayout1/. (Tiedot haettu 9.5.2022.)

Tilastokeskus 2017. *Rikos- ja pakkokeinotilasto – Perhe- ja lähisuhdeväkivalta 2016*.
https://www.stat.fi/til/rpk/2016/15/rpk_2016_15_2017-05-31_fi.pdf. (Linkki tarkistettu 9.5.2022.)

Liitteet

Liite 1. Haastattelukysymykset

1. Thank you for taking the time to participate in the interview! I'm so excited to have you. Can you first tell who you are, where you are from, and how did you get involved in Red de Mujeres Finlandia?

2. In your website you tell that the main objective of the Red is to have a network between feminists in Finland, a sorority based on the principals of sisterhood. You are openly against the violence against women and it's normalization. Can you tell a bit more about what is Red de Mujeres, and how and by whom the Red was initiated in Finland?

3. How did the idea to bring the performance El violador en tu camino to the streets of Helsinki start? What inspired you, and what does the performance mean to you personally?

4. Paula Cometa, one of the artists in Las Tesis, has said that the performance turned into a transnational phenomenon because it corresponds the problems caused by gender inequality in various parts of the world. The performance is as "viral", as universal, as the systematic violence against women everywhere.

a) What are the reflections that you have about protesting in Finland about pressing issues in Latin America?

b) Do you see yourself connecting more with the Latin American protestors, or does El violador en tu camino echo issues that are part of the Finnish feminist movement as well?

5. Latin American feminist movement is growing stronger and stronger. El violador en tu camino is a portrayal of a radical attitude where women are standing up and pointing their fingers towards the impunity of the legal system, the politicians, the police violence. From your point of view, how has the Latin American feminist movement changed and grown over the years? How has your role as an activist changed?

6. Many have felt the performance to be very empowering, emotional experience. How was this experience for you? How does it feel to form a part of the chanting crowd?

7. How do you see the next ten years of the Latin American feminist movement? What are the most pressing issues now, and how will they evolve?

8. Any additional comments you might have?